

INSTITUTIONEN FÖR LITTERATUR,
IDÉHISTORIA OCH RELIGION

Den nomadiska historiens kartografi
*– En aktualisering av det historiska hos Walter Benjamin och
Rosi Braidotti*

Anton Göransson

VT 2017
IL2502, Masteruppsats, 30hp.
Handledare: My Klockar-Linder

Abstract

The following essay concerns questions about the status of history in Walter Benjamin's critical philosophy of history and Rosi Braidotti's nomadic feminism. I conduct a comparative actualization through locating affinities in their respective theory concerning question around the status of history and historiography, how we remember, write and present history, the relation between the present-day, the past and the future, between the subject and the collective. My thesis is structured around how Walter Benjamin presents his critique of history influenced by a monadic idea of perception, which Paula L. Schwebel argues for in her doctoral thesis on Benjamin's use of Leibniz concept of monads. I argue that this can be read together with Sigrid Weigel's idea of an image-like-epistemology in Benjamin's thinking. They both exemplify how Benjamin's work can be read as a relational whole, from the early writings on language to the later thinking influenced by historical materialism, they therefor break with a certain tradition of reading Benjamin in primarily two separated fields, the early concerned with language-philosophy and the messianic and the later with Marxist theory. Their respective readings can be said to draw a map through Benjamin's thinking as a whole, and shows how much can be gained through such a reading. I will also argue, with help from Howard Eiland and Michael W. Jennings masterful biography *Walter Benjamin A critical Life*, that a reading that takes in consideration both the biographical and the theoretical aspects of Walter Benjamin can open up for new and productive perspectives on his unique thinking. Rosi Braidotti's nomadic feminism draws on a vitalist legacy, from Spinoza and Leibniz to Deleuze, and concerns questions about affirmative visions of the nomadic subject in the globalized era of late capitalism. How can a counter-history on Europe and the European identity, in a Deleuzian minoritarian mode, be actualized *against* its history of colonialism, fascism and phallogentrism?

Keywords: Walter Benjamin, Nomadic theory, Historiography, Rosi Braidotti, Counter-history, Posthumanism, Monadology

1. Inledning	4
1.1. Syfte och frågeställningar.....	6
1.2. Tidigare läsningar, en fråga om perspektiv och metod.....	6
1.2.1. Mot en ny förståelse och aktualisering av Benjamin.....	6
1.2.2. Teoretiska utgångspunkter – mot en monadisk bild-epistemologi och dess konsekvenser för Benjamins historiefilosofiska tänkande.....	10
1.2.3. Att läsa Braidotti – ett utsnitt.....	14
1.2.4. Braidottis feministiska nomadologi.....	17
1.5. Undersökningens struktur och metod, en aktualisering utifrån affiniteter.....	19
2. Benjamins monadiska framställning av historien	20
2.1. Den monadiska perceptionen och detaljen.....	20
2.2. Den dialektiska bilden i farans ögonblick.....	25
2.3. Att läsa mimetiskt.....	28
2.4. Mot ett intensivt nu genom historiens aktualisering.....	31
3. Braidottis nomadiska framställning av historien	33
3.1. Att minnas det historiska – mellan futuritet och glömska.....	33
3.2. Att tänka det europeiska mot nationen.....	38
3.3. Den minoritära historien.....	40
3.4. Den polyglotta figurationen.....	43
3.5. Mot en ny kosmo-politik bortom det unitära subjektet.....	45
4. Avslutande diskussion och vidare perspektiv	49

*Not unlike Walter Benjamin's
angel of history, nomadic feminist
thinkers already have a foot in the
next century, while keeping in sight
the very past from which they are
struggling to emerge.*

– Rosi Braidotti

Så som i fallet med Benjamins välkända bild av historiens ängel, med blicken flackande mellan det framtida och det förgångna, är Braidottis nomadiska feminism ett tänkande som befinner sig i det mellanrum där det historiska och det samtida kolliderar. Hos de båda finns ett ständigt sökande efter det som ligger bortom tänkandets utstakade gränser. De närmar sig, framställer och förstår teori på ett sätt som bär på tydliga likheter. Kanske kommer detta ur liknande erfarenheter av olika slags uppbrott och upplevelser av korsade gränser, materiella, språkliga såväl som diskursiva. Kanske är det möjligt att förstå Benjamin som ett av Braidottis nomadiska intellektuella subjekt, ett subjekt som med flanörens blick samlar in bilder av moderniteten i dess mest komplexa och extrema konstellationer.¹ Braidotti och Benjamin delar en erfarenhet av att splittras mellan språk och länder, om än under olika premisser och av olika skäl, så finns det något som förenar dem i dessa erfarenheter. Benjamin tvingades på grund av hotet från fascismen under mellankrigstiden till ett kringflackande liv i exil. Han levde och verkade i en rad länder och rörde sig mellan Berlin och Paris, där han skrev det aldrig avslutade *Passagearbetet* under stjärnorna på Bibliothèque National. Slutligen tvingades han fly och lämna efter sig de fragment som bildade det väldiga arkiv han samlat kring Paris passager. Benjamin var på väg mot USA föra att ansluta sig till det migrerade Frankfurtinstitutet, istället tar han sitt liv på gränsen till Spanien för att undgå att bli fängslad av fascisterna.² En akut känsla av kris löper genom Benjamins texter, en känsla som också framträder i hans teori, så som i bilden av ”blixten” och en medvetenhet om historiens undflyende ögonblick.³ Braidotti utvecklar på ett liknande sätt teorier utifrån en

¹ Så som Beatrice Hanssen föreslår i ”Introduction: Physiognomy of a Flâneur: Walter Benjamin’s Peregrinations Through Paris in Search of a New Imaginary.” Beatrice Hanssen, red. *Walter Benjamin and the Arcades project*, New York, London: Continuum, 2006

² Howard Eiland, Michael W. Jennings, *Walter Benjamin A critical life*, Cambridge, London: The Belknap Press of Harvard university Press, 2014, s.672

³ Michael Löwy beskriver Benjamins klarsynta pessimism under åren innan andra världskrigets utbrott, på ett sätt som få andra tycks han förutsett de katastrofer som väntade: ”This critical vision enabled Benjamin to foresee – intuitively, but with a strange acuity – the catastrophes awaiting Europe, perfectly summed up

hyper-kapitalistisk samtid präglad av förändrade migrationsmönster, geopolitiska omvandlingar och en utbredd känsla av kris. Under den sena kapitalismen där vi ser en växande populistisk fascism i sviterna av en förödande nyliberal politik, är behovet av ett annat tänkande högst akut.⁴ Ett tänkande som både förmår omvandla det historiska och samtidigt tänka det framtida. Ett tänkande som tänker det ännu ej tänkta. Benjamin förstod att dåtiden alltid är filtrerad genom nutiden. Han såg hur det arkaiska, det som glömts bort och efterlämnats i historiens ruiner, genom att föras in i det nutida kan bryta upp den historiska linje som placerar det förgångna på ogripbart avstånd från oss, han för in historien i det akut närvarande och ser hur detta radikalt kan ompröva det framtida. Braidotti och Benjamin ser båda hur krisen också kan bära på möjligheter till nya förståelser av vilka vi är, vilka vi varit och vilka vi kan komma att bli.

Benjamin och Braidotti utvecklar ur erfarenheter av migration ett liknande förhållningssätt till språk och översättningen som förändrade praktik. Båda behärskar och skriver på flera olika språk, och delar kanske en insikt om hur språket interagerar med möjligheten till agens. Hos de båda finns ett tänkande kring materialitet, likaså en förståelse av subjektet som kan sägas grunda sig i en kritik av det kantianska cogitot och upplysningstänkandet. Benjamin och Braidotti är båda tänkare som bryter ned förgivet tagna barriärer i det sinnliga. Hur minnet tar plats i subjektet och det kollektiva och relationen där emellan är viktig i de bådass tänkande. Vilka erfarenheter och temporaliteter som blir synliga i det historiska och vilka som förblir dolda. Braidotti beskriver en tid präglad av spänningar och motsättningar mellan det hypermoderna och det arkaiska, vilket påminner om hur Benjamin sökte förstå de teknologiska omvandlingarna och dess inverkan på den mänskliga perceptionen kring förra sekelskiftet. Från Benjamins analys av modernitetens tilltagande fragmentisering av livsvärlden och en perception präglad av chock, till Braidottis analys av bio-politikens allt

in the ironic phrase on 'unlimited trust'. Naturally, even he, the most pessimistic of all, could not predict the destruction the German air force was to wreak on the cities and civilian populations of Europe; that IG Farben would, barely a dozen years later, distinguish itself by the manufacture of the Zyklon B gas used to 'rationalize' genocide; or that its factories would employ labour from the concentration camps by the tens of thousands. However, uniquely among the Marxist thinkers and leaders of these years, Benjamin had a premonition of the monstrous disasters to which a crisis-ridden industrial-bourgeois civilization could give birth." Michael Löwy, *Fire Alarm: Reading Walter Benjamin's 'On the Concept of History'*, London, New York: Verso 2005, s. 10

⁴ I en artikel med titeln "Don't agonize – organize" på nättidskriften e-flux 1 november 2016 kommenterar Braidotti Donald Trumps presidentskap: " 'Think we must', wrote Virginia Woolf in *Three Guineas*, 'Let us never cease from thinking' – what is this 'civilization' in which we find ourselves? What are these ceremonies and why should we take part in them? What are these professions and why should we make money out of them?" These passionate words urging us to think critically about the price that "we" are prepared to pay for being part of this civilization, and of the male-dominated institutions that govern it, resonate loud and clear today. They seem as relevant now as when they were first uttered in the 1930's, at another crucial turning point in our political history."

större makt över livet genom bio-teknologiernas utbredning och tilltagande administrering av livet under den sena kapitalismen löper ett spår. Dessa två punkter utgör två noder i modernitetens utsträckta sfär, mellan vilka en kartografi över dess omvandlingar kan utläsas.

1.1. Syfte och frågeställningar

Jag läser här samman Braidottis feministiska nomadologi och Benjamins kritiska historiefilosofiska tänkande. Genom att visa på affiniteter i Benjamin och Braidottis tänkande vill jag aktualisera frågor kring hur vi minns, skriver och framställer det historiska, kring relationen mellan nutid, dåtid och framtid, samt kring frågor om subjektet och dess relation till det kollektiva. Med dessa frågor som utgångspunkt vill jag i min undersökning besvara följande frågeställning:

- Vilka affiniteter finns mellan Benjamins monadiska framställning av historien och Braidottis nomadiska framställning av historien?

1.2. Tidigare läsningar, en fråga om perspektiv och metod

12.1. Mot en ny förståelse och aktualisering av Benjamin

Walter Benjamin har lästs och tolkats på många sätt, sekundärlitteraturen kring honom är vid det här laget närmast oöverskådlig. Det finns idag en lång rad antologier som samlar texter kring olika tematiker, såväl som biografier och en rad olika kontextualiseringar av denne svärfångade tänkare. Att göra ett utsnitt ur denna litteratur är inte på något sätt enkelt. Jag tar i min läsning till stor del utgångspunkt i de perspektiv som Howard Eiland och Michael W. Jennings anlägger i sin biografi *Walter Benjamin: A critical life*.⁵ Eiland och Jennings har under lång tid översatt, redigerat och arbetat med Benjamins texter, exempelvis med serien *Walter Benjamin: Selected writings vol. 1–4*,⁶ där Benjamins texter presenteras i sin helhet på engelska för första gången, de har även översatt *Passagearbetet* till engelska. Det som generellt kan sägas ha utmärkt Benjaminreceptionen är en uppdelning i ett messianskt och ett marxistiskt tänkande, där det ena ansetts väsensskilt från det andra.⁷ Denna uppdelning har begränsat förståelsen av hur Benjamins hela verk kan läsas relationellt, om än med hänsyn till en progression och vissa kvalitativa skillnader. Med detta perspektiv kan de tidiga arbetena,

⁵ Howard Eiland, Michael W. Jennings, *Walter Benjamin A critical life*, Cambridge, London: The Belknap Press of Harvard university Press, 2014.

⁶ Walter Benjamin, *Selected writings vol. 1-4*, Cambridge, London: The Belknap Press of Harvard University press, 1996–2003.

⁷ Se exempelvis David S. Ferris "Introduction: Reading Benjamin" i *The Cambridge companion to Walter Benjamin*, Cambridge University Press 2004, där en god överblick ges över hur Benjamin lästs, framförallt i en anglo-amerikansk tradition.

framförallt avhandlingen om det tyska barocka sorgespelet *Ursprung des deutschen Trauerspiels* (1928) och Benjamins språkfilosofiska texter, ses som bärande på grunderna till det kritiska tänkande som han sedan kommer att utveckla i det historiematerialistiska tänkandet, vilket exempelvis Sigrid Weigel argumenterar för.⁸ Benjamin betraktade själv *Passagearbetet* som en fördjupning och en spegling av det arbete han påbörjade i *Trauerspiel*,⁹ redan här utvecklar Benjamin den montagelika metod som han senare kommer att tillämpa i det aldrig fullbordade *Passagearbetet*.¹⁰ Benjamin beskriver den metod som han använder i *Trauerspiel* som ett närmast vansinnigt tillämpande av montage, där citat sammanfogas till synes utan ordning,¹¹ vilket talar om Benjamins riskfyllda och prövande förhållningsätt till metod och teori. I det teoretiska förord Benjamin författar till sin avhandling, *Kunskapskritiskt företal*,¹² skisseras ett antal ledmotiv fram som kommer att följa Benjamins hela arbete, här framträder det minutiösa, mosaiklika sätt att skriva och läsa på som är avgörande för Benjamins historiefilosofiska kritik.¹³

A critical life tecknar det mångfacetterade liv Benjamin levde och visar på hur teori och liv kan förstås i relation till varandra. Detta perspektiv kan möjliggöra och öppna upp för nya sätt att förstå och aktualisera Benjamins tänkande på. *A critical life* ger också en överblick över hur Benjamin lästs under de dryga sextio år som passerat sen han tog sitt liv på gränsen mellan Frankrike och Spanien 1940. Det litteraturen har gemensamt, skriver Eiland/Jennings, är just dess brist på ett gemensamt perspektiv. Litteraturen kring Benjamin, den biografiska såväl som den teoretiska, menar de, har i stor utsträckning präglats av selektiva och tematiska läsningar, vilket delvis resulterat i en form av förenkling och mytologisering av Benjamin.¹⁴ Istället understryker de vikten av att förstå Benjamins tänkande utifrån den historiska kontext det är förankrat i, samtidigt som det är präglat av ständig förnyelse i relation till vissa grundläggande och återkommande frågor:

This biography aims for a more comprehensive treatment by proceeding in a rigorously chronological manner, focusing on the everyday reality out of which Benjamin's writings emerged,

⁸ Sigrid Weigel, *Body and image space Re-reading Walter Benjamin* 1996, New York: Routledge, 1996, ss. xv-xvi

⁹ "I analogi med barockarbetet som belyser 1600-talet genom nutiden, ska 1800-talet här belysas – men tydligare – genom nutiden." Walter Benjamin, *Passagearbetet, Band 1*, Stockholm: Atlantis, 2015, s.431

¹⁰ Walter Benjamin, *Passagearbetet, Band 1-2*, Stockholm: Atlantis, 2015

¹¹ Howard Eiland, Michael W. Jennings, *Walter Benjamin A critical life*, Cambridge, London: The Belknap Press of Harvard university Press, 2014, s.217

¹² "Kunskapskritiskt företal" samt kapitlet "Allegori och sorgespel" finns översatta till svenska i Walter Benjamin, *Språkfilosofiska texter*, Göteborg: Daidalos, 2013.

¹³ Ferris, s. 4

¹⁴ Eiland, Jennings, s.7

and providing an intellectual-historical context for his major works. Such an approach enables attention to the historicity of his works – their rootedness both in their particular historical moment and in Benjamin’s own intellectual concerns – while lending full credence to a perceived arc in his thought.¹⁵

Mot bakgrund av detta kan Benjamins intellektuella projekt framträda tydligare, och dess verkligt kritiska och omvälvande potential komma till ytan. Benjamins tänkande är ett filosofiskt tänkande som ständigt strävar mot att riskera sig självt, rigoröst men alltid prövande. Det är, i sin renaste betydelse, essäistiskt:

This constantly renewed intellectual trajectory is sustained by fundamental continuities of concern: an ingrained, theologically conditioned sense of latent crisis in the intuitions of bourgeois life, as well as an ever-present awareness of ambiguity in the very process of thinking. Hence the prevalence of certain subtle stylistic features at every phase of his career, such as a general avoidance of straightforward narrative, a proclivity for metaphor and parable as conceptual devices, and a tendency to think in images. The result is a philosophizing fully attuned to the modernist imperative of experiment, that is, the recognition that truth is not a timeless universal and that philosophy is always, so to speak, on the threshold and at stake. From moment to moment, Benjamin’s is a risk-filled mode of thought, rigorous but profoundly “essayistic.”¹⁶

Eiland/Jennings pekar här ut Benjamins stil som central för att förstå dennes tänkande, Benjamin sökte upprätta ett språk som kunde reflektera modernitetens labyrinthiska fysionomi. Ett språk som förmådde fånga in det förbiseddas detaljer, det till synes vardagliga och marginella. För de spår som moderniteten lämnar efter sig skapar Benjamin en ”objektens filosofi”, som Adorno träffande uttrycker det i ett stycke citerat av Eiland/Jennings.¹⁷ Benjamin är en tänkare som måste förstås i ett vitt spänningsfält mellan det privata och det offentliga, mellan det moderna och det arkaiska, mellan det politiska och religiösa. På många sätt kan man säga att Benjamin levde och verkade i och genom de omvälvande processer som kommit att utmärka den västerländska moderniteten. Eiland/Jennings beskriver Benjamin som en tänkare som ständigt tycks befinna sig mellan olika positioner, de skriver: ”Early and late, he was more of a visionary insurrectionist, than a hard-line ideolog. Perhaps we can say that for Benjamin himself, as a non-conforming ‘left-wing outsider’, the question came down to a

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid. s. 8

set of personally and socially embodied contradictions.”¹⁸ Benjamin ger i sitt arbete uttryck för ett liv på gränsen, för ett ständigt gripande efter det ogripbara:”The conflicting claims of the political and the theological, of nihilism and messianism, were not in themselves to be reconciled. Nor could they be circumvented. His existence-always at the crossroads, as he put it once – was a constant straddling of these incommensurables, an ever-renewed wager.”¹⁹ Michael Löwy beskriver i *Fire Alarm: Reading Walter Benjamin's 'On the Concept of History'*²⁰ på ett liknande sätt Benjamin som en tänkare som undgår att på ett enkelt sätt kunna klassificeras enligt traditionella parametrar:

We usually classify the various philosophies of history by their progressive or conservative, revolutionary or nostalgic character. Walter Benjamin does not fit into these classifications. He is a revolutionary critic of the philosophy of progress, a Marxist opponent of 'progressivism', a nostalgic who dreams of the future, a Romantic advocate of materialism. He is, in every sense of the word, 'unclassifiable'. Adorno rightly defined him as a thinker 'standing apart from all tendencies'. And his work presents itself, in fact, as a kind of erratic block in the margins of the main schools of contemporary philosophy.²¹

Som Löwy visar är den marxism Benjamin utvecklar långt ifrån en ortodox sådan, Löwy talar om denna som en särskild form av ”gotisk marxism” influerad av romantiken och surrealisterna, vilka Benjamin betraktade som en modern form av revolutionär romantik. Detta syns, menar Löwy, i Benjamins intresse för en metafysik där det magiska och ockulta ges plats, i intresset för det för-moderna och mytiska, vilket manifesteras i en icke-rationell kunskap som under moderniteten endast blixtrikt gör sig synlig.²²

Benjamin levde och verkade i en rad länder, framförallt Frankrike och Tyskland, och tycks inte identifierat sig med någon specifik nationalitet framför någon annan, snarare framstår han som bunden till en tradition av judisk-europeisk kosmopolitism. Det kosmopolitiska kan sättas samman med en ovilja att förknippas med nationalstaten, där kosmopoliten utgör en kraft som hotar att underminera nationens själva fundament.²³ *Passagearbetet* skrev Benjamin delvis på franska i exil i Paris, även om detta tillstånd delvis var ofrivilligt, tycks det för

¹⁸ Ibid. s.9

¹⁹ Ibid.

²⁰ Michael Löwy, *Fire Alarm: Reading Walter Benjamin's 'On the Concept of History'*, London, New York: Verso, 2005.

²¹ Ibid. s. 2

²² Ibid. s.11

²³ Buse Peter, Hirschkop Ken, McCracken Scott, Taithe Bertrand, *Benjamin's Arcades – An unguided tour*, Manchester: Manchester University Press, 2006, s.130

Benjamin korrespondera med en förståelse och känsla av en mer djupgående hemlöshet som under moderniteten och kapitalismens blivit oundviklig. Benjamin tycks ständigt ha varit fast på gränsen, vilket var fallet i hans liv men också ett viktigt, återkommande tema i hans verk. Hos Benjamin är det politiska tätt bundet till det individuella ödet, vad som framkommer i *A critical life* är hur Benjamin utifrån sina egna djupt personliga erfarenheter av ett alltmer sönderfallande Europa, ekonomiskt, politiskt såväl som spirituellt, sökte en metod som i någon mån kunde reflektera detta fragmenterade tillstånd. Detta är en viktig anledning till att montage blir den metod Benjamin väljer framför andra, i montage kan det kris-tillstånd som kapitalismen och moderniteten utgör reflekteras.

1.2.2. Teoretiska utgångspunkter – mot en monadisk bild-epistemologi och dess konsekvenser för Benjamins historiefilosofiska tänkande

Det finns ständigt skäl att återvända till och läsa om Benjamin, hans texter utkommer i nya utgåvor, nya texter uppdagas, sammanställs och översätts vilket visar nya sidor av och fördjupar komplexiteten i Benjamins tänkande. Benjamins texter är inte bara disparata i sitt innehåll, de var även efter hans död utspridda i diverse institutionella och privata arkiv, ofta i form av fragment och anteckningar, en betydande del av dessa har sammanställts och givits ut postumt.²⁴ I *The Storyteller*²⁵ samlas bland annat ett utkast till en roman, korta poetiska prosatexter, drömanteckningar och recensioner. Vad som här framträder är hur Benjamin ständigt prövade sina idéer i olika former och sökte nya sätt att framställa dem på. Många av dessa texter, som tidsmässigt sträcker sig över hela hans karriär, har hitintills inte givits någon vidare akademisk uppmärksamhet, de har ansetts vara rena formexperiment utan något större teoretiskt värde.²⁶ Kanske är det dags att omvärdera denna uppfattning. Här framträder hur sammanvävt det litterära är med det filosofiska i Benjamins arbete, dessa kan inte på ett enkelt sätt skiljas ut och något kan vinnas på att försöka förstå dessa aspekter i relation till varandra. *Metod* och *framställning* utgör därmed integrerade delar i Benjamins tänkande. För att förstå Benjamins metod måste man ta i beaktande hur fragment, citat och brottstycken är viktiga teoretiska verktyg.

Två teoretiker som arbetat med Benjamin bortanför uppdelningen i två avskilda fält, det messianska och det marxistiska, är Sigrid Weigel och Paula L. Schwebel. De arbetar på ett liknande sätt med utgångspunkt i ett specifikt perspektiv fram en form av karta som sträcker

²⁴ Eiland, Jennings, s.10

²⁵ Walter Benjamin, *The Storyteller*, London, New York: Verso, 2016.

²⁶ Sam Dolbear, Esther Leslie, Sebastian Truskolaski "Introduction: Walter Benjamin and the Magnetic Play of Words" I Walter Benjamin *The Storyteller*, London, New York: Verso, 2016.

sig över Benjamins hela tänkande. Paula L. Schwebels avhandling *Walter Benjamin's Monadology*²⁷ utgör ett grundligt kartläggande av Benjamins tillämpning och förståelse av Leibniz monad. Filosofen Gottfried Wilhelm Leibniz (1646–1716) skapade i sin monadologi en metafysik där världen tänks som bestående av ett oändligt antal monader, där varje monad samtidigt innefattar det absoluta. Varje monad är unik och avgränsad men samtidigt inbegripen i en helhet, vilket skapar en relationell och immanent filosofi.²⁸ Benjamins tillämpningar av Leibniz monadologi är sporadiska och tycks vid en första anblick inte följa någon direkt systematik, Schwebel visar hur denna figur kan läsas som ett schiffer vilket löper genom hela Benjamins tänkande. Monaden kan där följas som en konstant punkt och kan också sättas i relation till Benjamins fragmentariska och essäistiska still, vilken utifrån brottstycken syftar till att skapa en helhet.²⁹ Schwebel pekar på hur denna aspekt i stor utsträckning har förbisetts av tidigare forskning, då monaden hos Benjamin tenderat att tolkats metaforiskt.³⁰ Benjamin hänvisar monaden direkt till Leibniz endast en gång, i *Kunskapskritiskt företal*,³¹ trots detta menar Schwebel att monaden kan sägas konstituera en bakgrund åt många av Benjamins idéer.³² I sin avhandling fokuserar Schwebel på Benjamins tidiga arbeten kring romantiken och barocken, samt dennes språkteori, (1916–1928), med stöd i dessa skriver Schwebel hos Benjamin fram en estetisk teori präglad av monaden, i vilken Benjamin utvecklar en idé om konstverket som rymmande i sig självt, immanent, hela sin meddelelse och mening. Schwebel visar hur Benjamins förståelse av monaden också pekar framåt mot utformande av en kritik av historiens kontinuitet och framsteg, vilket framträder i *Passagearbetet* och de *Historiefilosofiska teserna*.³³ Benjamins förståelse av monaden är också av betydelse för att förstå den idé om perception Benjamin utvecklar i det historiefilosofiska tänkandet. Monaden bär på en ”förvirrad perception”, där den minsta detaljen kan sägas bära på hela historiens förlopp, de större skeendena kan därmed uttolkas ur de minsta detaljerna. Schwebel talar om Benjamins intresse för detaljen i termer av en hermeneutik nedsänkt i det efterlämnade.³⁴ Benjamin förflyttar monaden från dess religiösa sfär till den profana, och omvandlar den därigenom till ett verktyg för att analysera den sekulariserade moderniteten, genom tinget. Detta kan högst förenklat förstås som en sekulär,

²⁷ Paula Schwebel, *Walter Benjamin's Monadology*, Diss. University of Toronto, 2012.

²⁸ Se Loyd Strickland, *Leibniz's Monadology A New Translation and Guide*, Edinburgh, Edinburgh University Press Ltd, 2014.

²⁹ Schwebel, s. 1

³⁰ Ibid. s. 16

³¹ Benjamin, 2013, s. 72

³² Schwebel, s.3

³³ Ibid. s. 10

³⁴ Ibid. s. 56

modern tillämpning av den barocka metafysiken.³⁵ Schwebel understryker dock att Benjamin inte ägnar sig åt någon renlärig uttolkning av Leibniz monadlära, inte heller återskapar Benjamin någon ren metafysik i dess strikta bemärkelse, istället intresserar Schwebel sig för hur Benjamin utvecklar en högst egen tolkning och tillämpning av monadologin.³⁶

Sigrid Weigel lyfter i sitt arbete fram en bild-epistemologi och ett specifikt *bildtänkande* hos Benjamin,³⁷ vilket hon påbörjade i *Body and image space Re-reading Walter Benjamin*, Weigel visar hur detta perspektiv hos Benjamin bryter ned konventionella uppdelningar i form och innehåll, bild och text, och öppnar upp för ett helt unikt, icke-diskursivt, tänkande.³⁸ Tänkandet-i-bilder syns i Benjamins olika konstellationer, Weigel lyfter framförallt fram Benjamins begrepp *dialektisk bild* och *tankebild*, som två viktiga utgångspunkter i bildtänkandet. Bildtänkandet är också tätt förknippat med en kritik av framstegets och Historiens temporalitet, vilket Benjamin vill frammana ett brott med och frambringa vad han kallar ett intensivt förnimbarhetens nu, *jetzeit*.³⁹ Detta intensiva nu söker Benjamin frammana genom den *dialektiska bilden*, vilken syftar till att reflektera det kritiska moment som måste uppstå för att en historisk agens ska bli möjlig. Weigel använder blixten eller det blyxtlika som emblem över Benjamins bild-epistemologi, denna tankefigur ska förstås som reflekterande det blyxtlika brottet med Historien och framsteget.⁴⁰ Weigel vidareutvecklar analysen av Benjamins bildtänkande i artikeln *The Flash of Knowledge and the Temporality of Images: Walter Benjamin's Image-Based Epistemology and Its Preconditions in Visual Arts and Media History*. Här skriver Weigel på ett tydligt sätt fram hur Benjamins bild-epistemologi kan förstås i relation till den syn på temporalitet som framträder i Benjamins begrepp om historia, minne och kultur:

In his epistemology the image is linked not to representation but to a simultaneous, instantaneous cognition (Erkenntnis) or insight (Einsicht). The importance of the image in Benjamin's theory attests to a way of thinking and writing that favors simultaneity and constellation over continuity, similitude over representation or sign, and the detail or fractionary (Bruchstück) over the whole. Although Benjamin's image refers to a wide range of meanings, pictures, paintings, and other

³⁵ Ibid. s. 5

³⁶ Ibid. s. 3

³⁷ Weigel utgår här från Benjamins begrepp "bilddenken", se Sigrid Weigel, "The Flash of Knowledge and the Temporality of Images: Walter Benjamin's Image-Based Epistemology and Its Preconditions in Visual Arts and Media History", *Critical Inquiry* issue nr. 41, winter 2015, s.366 och Sigrid Weigel, *Body and image space Re-reading Walter Benjamin* 1996, New York: Routledge, 1996, s.48

³⁸ Weigel, 2015, ss.346-347

³⁹ Weigel, 1996, s.145

⁴⁰ Weigel, 2015.

visual media have been of crucial importance for the development of his specific concept of the image and its relevance for an epistemological access to history, memory, and culture.⁴¹

Weigels huvudsakliga tes är att Benjamin genom reflektioner kring konst i sina tidiga texter utvecklar ett bildtänkande som sträcker sig bortom en förståelse av bild som liktydig med representation vilket kommer att präglade hela Benjamins verk. Under 1930-talet utvecklar Benjamin detta i relation till de teknologiska omvandlingarna och de nya medierna inverkan på perceptionen till en teori om moderniteten. Weigel talar om detta som ett dolt strata i Benjamins tänkande och menar att Benjamin genom denna förståelse utvecklar ett unikt sätt att läsa och skriva, som i hög grad präglas av konsten och litteraturens *virtuella* möjligheter:

Thus it is neither the image nor the word as such, neither painting nor literature (Dichtung) as such, to which he ascribes a specific mode of knowledge. It is rather the elements of imagination and color in painting and literature's specific mode of presenting a problem that establish a genuine mode of perception; Benjamin sees the latter as the "virtual possibility of formulating" the truth content of a problem that in its multiplicity finds expression only in art. Because this cannot be transposed to a discursive language or to philosophical concepts, he developed a specific language of thinking-in-images.⁴²

Ytterligare en aspekt av Benjamins tänkande som Weigel visar är av stor vikt, är det messianska. Det judiska tänkandet är ständigt närvarande hos Benjamin, där de kabbalistiska och mysticistiska delarna utgör viktiga influenser, så även i utformandet av ett bildtänkande. Detta ska inte heller förstås i relation till en traditionell västerländsk estetik eller konstteori:

The elaboration of the concept of image in Benjamin's work does not stand in the Western tradition of aesthetics or theory of art; it goes back neither to Platonic ideas nor to the canon of treatises on painting amassed since Leonardo, Alberti, and others. It is rather a genuine product of modernity, generated out of the context of "Jewish Thinking in a World without God." In it, perception and knowledge are shaped by a receptive, receiving stance.⁴³

Även Schwebel lyfter fram det judiska tänkandets betydelse för Benjamin och pekar på hur Leibniz monadologi uppstår i skärningsfältet mellan det profana och det gudomliga, vilket är viktig för Benjamins närmande av denne. Det messianska tänkandet har i mycket Benjamin

⁴¹ Ibid. ss. 344-345

⁴² Ibid. s.347

⁴³ Ibid. ss. 354-355

forskning separerats från det marxistiska vilket är viktigt att påpeka då dessa sfärer snarare ska förstås i direkt relation till varandra.⁴⁴

1.2.3. Att läsa Braidotti – ett utsnitt

Braidotti är inbegripen i en vidare diskussion som syftar till att omförhandla och förnya den kritiska teorin, i efterdyningarna av viktiga teoribildningar som post-modernism och post-strukturalism, och skapa ett nytt slags tänkande som både kan uppbringa nya förståelser kring samtiden och skapa ny kunskap kring det historiska i relation till det posthumanistiska och post-antropocentriska tillståndet. Ett centralt nav i Braidottis filosofi utgörs av frågan kring hur detta nya tänkande kan upprättas. Braidotti utgör också en viktig teoretiker i den posthumanistiska teoribildningen, ett fält som kombinerar post-kolonial, queer och feministisk teori, och vill aktualisera/radikalisera filosofins klassiska frågor.⁴⁵ Braidottis tänkande växer fram i skärningspunkten mellan fransk post-strukturalism, där Deleuze, Foucault, och Irigaray utgör viktiga och återkommande referenser, och den trans-nationella feministiska teoribildningen i bred bemärkelse. Denna teoribildning har Braidotti själv varit en viktig del i att utforma.⁴⁶

*The subject of Rosi Braidotti – Politics and concepts*⁴⁷ kan läsas som ett tvärsnitt över hur Braidottis teorier influerat den feministiska och post-humanistiska teoribildningen under de senaste årtiondena. Den samlar ett antal viktiga feministiska och post-humanistiska teoretiker och ger konkreta exempel på hur Braidottis teorier kan tillämpas, den ger också en känsla för bredden och komplexiteten i Braidottis filosofiska tänkande. Bokens tre kapitel kan ses som reflekterande de tre huvudsakliga spåren i hennes tänkande – ”The concept of the posthuman”, ”The politics of the academic” och ”The ethics of the Nomad”. Jag har här valt att arbeta med läsningar som berör de aspekter jag vill undersöka hos Braidotti, dessa texter visar på hur Braidotti teorier kan användas för att fördjupa och förnya metodologier kring historieskrivande, de visar också på hur Braidottis tänkande erbjuder ett sätt att bemöta, förstå och överskrida de till synes irreparabla och eskalerande globala kriser som samtiden nu befinner sig i. Claire Colebrook lyfter i *Disaster feminism* fram Braidottis tänkande som ett kristänkande och upprättande av flyktvägar ut ur den globala kapitalismen. Sandra Ponazei talar i *Translating selves: on polyglott cosmopolitanism* om möjligheterna i den

⁴⁴ Löwy, ss.4-5

⁴⁵ Rosi Braidotti, *The Posthuman, Cambridge, Malden: Polity Press, 2013.*

⁴⁶ Bolette Blaagaard, Iris van der Tuin (red) ”Introduction”, i *The subject of Rosi Braidotti*, London: Bloomsbury, 2015, s. 3

⁴⁷ Bolette Blaagaard, Iris van der Tuin (red) *The subject of Rosi Braidotti*, London: Bloomsbury, 2015.

kosmopolitiska och polyglotta figurationen. Historikern Chiara Bonfiglioli talar i *Nomadic Theory as an epistemology for transnational feminist history* om möjligheterna i den nomadiska teorin i relation till upprättandet av en feministisk historiografi. I antologins avslutande text, "The untimely", beskriver Braidotti sitt eget tänkande som ett otidsenligt sådant, som syftar till att mot den monumentala historien ställa det samtidas "mot-genealogi". Hennes tänkande ska förstås som en strävan att överkomma de villkor som utgörs av det samtida: "Thinking is for me an exercise in negotiating with and also exceeding the conditions of the present and not corresponding with dominant representation."⁴⁸ Ytterligare en viktig aspekt av Braidottis filosofiska projekt utgår från att upprätta en immanent kritisk läsning av filosofihistorien i syfte att därur uppdaga nya lokaliteter. Här är Braidotti influerad av Deleuze metod att affirmativt skriva fram nya teoretiska begrepp ur förgivita tagna tolkningar av olika tänkare, så som exempelvis dennes läsning av Leibniz,⁴⁹ detta projekt syftar till att rita om kapitalismens globala kartografi utifrån de nya materiella villkor som Braidotti nu menar utmärker den. I sviterna av det post-moderna tänkandets kollaps måste vi upprätta ett nytt slags tänkande som förmår svara mot dessa villkor, utan att hänfalla åt nostalgiska återupprepningar av det förflutna eller euforiska hyllningar av det samtidas triumf. Braidotti pekar på hur nya former av hegemoniska narrativ har återvänt, de narrativ som det post-moderna deklarerade som avslutade och tillhörande det historiska, dikterade av och formade utifrån den nyliberala världsordningen:

At the end of postmodernism, in an era that experts fail to define in any meaningful manner because it swings between nostalgia and euphoria, in a political economy of fear and frenzy, new master-narratives have taken over. They look rather familiar: on the one hand the inevitability of market economies as the historically dominant form of human progress, on the other biological essentialism, under the cover of 'the selfish gene' and new evolutionary biology and psychology. Franklin aptly names the latter 'the genetic social imaginary'.⁵⁰

I den schizofrena logik som skapats under den sena kapitalismen krävs ett nytt sätt att tänka och förstå skillnad, i denna situation är likhet och skillnad förvillande lika. Mot kapitalismens negativa och hierarkiserande form av skillnad ställer Braidotti ett tänkande kring skillnad som

⁴⁸Ibid. s. 227

⁴⁹Gilles Deleuze, *Vecket: Leibniz & barocken*, Göteborg: Glänta, 2004.

⁵⁰Braidotti "Feminist epistemology after post-modernism", i *Interdisciplinary science reviews*, Vol. 32, no. 1, 2007, s. 65

en affirmativ, vitalistisk och positiv kraft, vilken Braidotti benämner som *zoe*,⁵¹ en kraft som förmår tänka bortom de binära uppställningarnas determinism och söka det nya.⁵² I den sena kapitalismen där skillnad och det ständigt föränderliga utgör en av dess huvudsakliga drivande krafter, är det den kritiska teorin uppgift, menar Braidotti, att ställa sig frågan om det överhuvudtaget är möjligt och önskvärt att ur denna differentierande kraft utvinna en radikalt annorlunda framtid.⁵³

För att klara denna utmaning krävs nya teoretiska och metodologiska verktyg och grepp som förmår svara mot den globala kapitalismens asymmetriska och komplexa struktur, här är kartografin ett centralt begrepp hos Braidotti: ”We need to adopt non-linearity as a major principle and to develop cartographies of power that account for the paradoxes and contradictions of the era of globalisation, and which do not take shortcuts through its complexities.”⁵⁴ Braidotti är här influerad av Deleuze maktanalys, där den moderna politiska kartografin förstås som präglad av en alltmer tilltagande segmentering av livsvärlden, vilket i tilltagande grad utmärks av en mikropolitik.⁵⁵

Det kosmopolitiska ska hos Braidotti förstås som en vision om ett subjekt som förmår orientera sig i de asymmetriska flöden som utgörs av vår globala samtid, som kan aktualisera nya positioner att tala utifrån och samtidigt är förankrad i det historiska.⁵⁶ Denna vision om ett kosmopolitiskt subjekt ska inte misstas för den liberala, individualistiska kosmopolitism som har sin grund i Kants upplysningstänkande och universalism. Braidotti aktualiserar istället en kosmopolitism grundad i en feministisk universalism byggd på en politik av lokalitet och ansvar, vilken också bör sättas i relation till den neo-universalism som vuxit fram i post-kolonial teori.⁵⁷ Braidotti förankrar det kosmopolitiska i en relationell och inbäddad praktik i relation till den vitalistiska och affirmativa förståelsen av livet, som en vision om ett subjekt bortom det posthumanistiska och post-antropocentriska tillståndet. Den traditionella humanismens ramverk förmår inte rymma de nya visioner om ett subjekt bortom den sena kapitalismens katastrofer, vi måste därför, menar Braidotti, omförflytta och utmana dess

⁵¹ Braidotti, 2013, s.60

⁵² Braidotti ”Feminist epistemology after post-modernism” I *Interdisciplinary science reviews*, Vol. 32, no. 1, 2007s. 67.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid. s. 68.

⁵⁵ Gilles Deleuze, Félix Guattari, *Tusen platåer, kapitalism och Schizofreni*, Stockholm: Tankekraft, 2015, ss. 315-348

⁵⁶ Rosi Braidotti, ”Becoming-world,” Braidotti, Hanafin, Blaagard (Red.) *After Cosmopolitanism*, Oxon, New York: Routledge, 2013, s. 8

⁵⁷ Paul Gilroy, ”Postcolonialism and cosmopolitanism. Towards a wordly understanding of fascism and Europe’s colonial crimes”, Braidotti, Hanafin, Blaagard (Red.) *After Cosmopolitanism*, Oxon, New York: Routledge, 2013

teoretiska gränser för att upprätta en ny kartografi som förmår fånga in det posthumanistiska tillståndet.⁵⁸ Hur kan vi skapa en ny vision om samhörighet, en ny grund för ett kollektiv bygd på ansvar och inter-relationalitet, som också sträcker sig bortom gränserna för det mänskliga? Kan vi ut ur humanismens gamla begrepp, så som det kosmopolitiska, uppbringa en ny utopisk potentialitet? Braidotti talar här med Deleuze och Guattaris idé om *kaosmos*, där livet förstås som ett fält av virtuella krafter och processer av ständig transformation.⁵⁹

Mot den liberala och unitära förståelsen av subjektet kan denna figuration (åter) aktivera andra typer av minnen, minnen som bär på kunskap om andra sätt att figurera/framställa subjektet på, och därmed fungera som ett arkiv av mot-bilder ("counter-images") vilka kan upprätta brott i det historiska. Det europeiska subjektet framträder här som ett partikulärt subjekt bland andra i ett mångfaldigande av möjliga subjekspositioner,⁶⁰ Mot den metodologiska nationalismen ställer Braidotti ett komplext tänkande i ständigt blivande. Den kosmopolitiska figurationen syftar till att osäkra idén om ett unitärt och fixerat subjekt, den förmår rymma både det historiska och det samtida, och tänka dessa temporaliteter parallellt i ständigt nya konstellationer. Det kosmopolitiska subjektet är hos Braidotti ett sätt att tala om det komplexa och motsägelsefulla i det faktum att den globalisering som tagit plats under den sena kapitalismen, vid sidan av en ökad kulturell hybriditet och en allt större mobilitet för flöden av kapital, data och varor, också kommit att innebära fler stängda gränser för människor.⁶¹ Braidottis figurationer ska förstås som visioner på gränsen mellan det virtuella och det reella, de är både ett försök att upprätta en berättelse om vilka vi som kollektiv har varit och vilka vi kan bli.

1.2.4. Braidottis feministiska nomadologi

Nomadologins kartografiska metod syftar till att upprätta och kartlägga den filosofiska tradition vilken Braidotti beskriver som en form av mot-diskurs mot den transcendentala och positivistiska idétradition som starkt kommit att dominera den västerländska moderniteten:

Nomadism functions as counterdiscourse, as a way of mobilizing the untapped resources and traditions of thought that were never mainstream in the institutional practice of philosophy. Nomadic thought cross-refers to the "hidden" face of Western philosophy, to its anti logocentric

⁵⁸ Braidotti, 2013, s.4

⁵⁹ Braidotti, "Becoming world", Braidotti, Hanafin, Blaagard (Red.) *After Cosmopolitanism*, Oxon, New York: Routledge, 2013, s.8

⁶⁰ Ibid. s.16

⁶¹ Ibid. ss. 9-10

undercurrents, which Francois Chatelet described as “demonic” best symbolized by Nietzsche (Chatelet 1970). Foucault initiated the process of philosophical counter-memories and discourses of resistance (Foucault 1977b).⁶²

I denna tradition aktualiserar Braidotti Spinozas affirmativa materialism och Deleuze rhizomatiska epistemologi, och vidareutvecklare dessa i relation till feministisk teori.⁶³ Braidotti talar här om en affirmativ och kroppslig politik med utgångspunkt i Spinozas begrepp *potentia*, där livet förstås som ett utforskande av en affirmativ kraft. Braidottis nomadiska subjekt utgör här transformativa verktyg vars syfte är att iscensätta radikala metamorfoser av subjektet bortom fallocentrismens program.⁶⁴ Braidotti utvecklar huvudsakligen den nomadiska teorin i ett följande verk, *Patterns of Dissonance (1991)*, *Nomadic Subjects (1994/2011)* *Metamorphoses (2002)* och *Transposition (2006)*. I *Nomadic theory (2011)* sammanfattar Braidotti de konceptuella grunddragen i det nomadiska tänkandet:

Conceptually, nomadic thought stresses the idea of embodiment and the embodied and embedded material structure of what we commonly call thinking. It is a materialism of the flesh that unifies mind and body in a new approach that blurs all boundaries. The embodiment of the mind and the embodiment of the body (Marks 1998) are a more apt formulation for nomadic thought than Cartesian or other forms of dualism. Nomadic thought builds on the insights of psychoanalysis by stressing the dynamic and self-organizing structure of thought processes.⁶⁵

Braidottis nomadiska feminism ska förstås som en strategisk figuration vars syfte är att skapa nya positioner att tala utifrån, bortom den cartesianska dualismens logik. Den verkar i skärningspunkten mellan teori och metod och syftar till att strategiskt utvinna ny kunskap ur filosofihistorien och därmed möjliggöra nya (om) kopplingar. Braidotti beskriver sitt nomadiska projekt som en form av motdiskurs, en strategisk mot-myt, som syftar till att skapa en väv av till synes disparata positioner som affirmativt förmår bryta igenom den homogena historieskrivningen. Denna myt bär på en vilja att omförhandla och omförflytta idéer kring subjektets gränsdragningar genom att genealogiskt undersöka dess rötter, med utgångspunkt i

⁶² Rosi Braidotti, *Nomadic Subjects*, New York: Columbia university press, 2011 s.14

⁶³ Braidotti var en av de första att utveckla Deleuze i relation till feministisk teori, se Bolette Blaagaard, Iris van der Tuin, "Introduction", i *The subject of Rosi Braidotti*, s. 8

⁶⁴ Braidotti, 2011a, s.12

⁶⁵ Rosi Braidotti, *Nomadic Theory – The portable Rosi Braidotti*, New York: Columbia university press, 2011, s. 2

Foucaults maktanalys och Deleuze rhizom, där makten förstås som asymmetrisk, produktiv och decentraliserad, och därigenom skapa en nomadisk mot-genealogi:

The nomadic subject is a myth, or a political fiction, that allows me to think through and move across established categories and levels of experience: blurring boundaries without burning bridges. Implicit in my choice of this figuration is the belief in the potency and relevance of the imagination, of myth making, as a way to step out of the political and intellectual stasis of our times.⁶⁶

Kartografin utgör hos Braidotti en vägledande metod för att söka efter sprickbildningar och mellanrum i subjektets yta, för att performativt och affirmativt skapa nya dynamiska *figurationer* för subjektet.⁶⁷ Nomaden ska förstås som en sådan figuration, likaså det polyglotta (flerspråkiga) och det kosmopolitiska subjektet. Detta grundar sig i förståelsen att filosofins uppgift främst är att skapa nya begrepp och idéer, i likhet med Deleuze, och därmed ständigt aktualisera tänkandet i en kritik av subjektet ”The central tenet of nomadic thought is to reassert the dynamic nature of thinking and the need to reinstate movement at the heart of thought by actualizing a nonunitary vision of the thinking subject.”⁶⁸

Den minoritära historieskrivningen utgör ytterligare en viktig aspekt av det nomadiska tänkandet, detta syftar till att skriva om historien enligt en immanent och rhizomatisk strategi, och därmed omförflytta den globala relationen mellan centrum och periferi.⁶⁹ Braidottis post-nationalistiska Europa är ett försök att teoretiskt upprätta ett svar mot post-koloniala teoretiker som Paul Gilroy och Eduard Glissant, där begrepp som neo-humanism och kreolisering⁷⁰ syftar till att rita om den globala kartografin enligt en rhizomatisk politik.⁷¹

1.5. Undersökningens metod och struktur, en aktualisering utifrån affiniteter.

Aktualiseringen av Walter Benjamin och Rosi Braidotti följer den idéhistoriska läsning som Victoria Fareld tillämpar i *Att vara utom sig utom sig – Charles Taylor, erkännandet och Hegels aktualitet*.⁷² Vad Fareld lyfter fram är hur varje ny aktualisering förändrar materialet,

⁶⁶ Braidotti, 2011a, s. 26

⁶⁷ Se Braidotti, *Nomadic theory* s. 11 och *Nomadic subjects* s.10

⁶⁸ Braidotti, 2011b, s. 15

⁶⁹ Braidotti, 2011a, ss.5-8

⁷⁰ Glissants rhizomatiska teori om kreolisering har haft stor betydelse för det post-koloniala fältet och för Braidottis nomadologi. För en överblick över Glissant se Edouard Glissant, *Relationens filosofi, Omfångets poesi*, Göteborg: Glänta Produktion, 2012.

⁷¹ Braidotti, 2006, s.65

⁷² Victoria Fareld, *Att vara utom sig inom sig, Charles Taylor, erkännandet och Hegels aktualitet*,

samtidigt som det ovillkorligen är förankrat i sin historiska utgångspunkt, tillför varje ny läsning en ny sprickbildning.⁷³ Fareld lyfter fram en kontextualiserande läsart som en viktig utgångspunkt, där spänningar och komplexiteter i det idéhistoriska materialet kan accentueras, och vidare aktualiseras i frågor som utöver det historiska kan komma att beröra samtida frågor.⁷⁴ Weigel aktualiserar i *Body and image space Re-reading Walter Benjamin* Benjamins tänkande i en sammanläsning med den franska poststrukturalismen, exemplifierat av Julia Kristeva och Michel Foucault.⁷⁵ Hon sätter därigenom Benjamins tänkande i ett nytt ljus, och visar hur receptionen av Benjamin i stor utsträckning präglats av vissa tolkningar. Benjamin kan därmed sägas ha uteslutits ur viktiga kritiska idéströmningar och marginaliserats i den kritiska teorin till synes godtyckligt.⁷⁶ Sedan Weigel skrev detta (1996) kan intresset för Benjamin och nyanserna i Benjaminreceptionen dock sägas ha ökat avsevärt. Jag vill här undersöka huruvida en sammanläsning av Benjamin och Braidottis tänkande på ett liknande sätt kan aktualisera och öppna upp för nya möjliga aspekter och teoretiska ingångar till frågor kring det historiska. Jag vill här bidra med en aktualisering som kan skapa nya utgångspunkter för vidare läsningar av både Benjamin och Braidotti, genom att visa på möjliga produktiva affiniteter i deras tänkande vill jag här undersöka möjligheten att genom Benjamins kritik av historien och framsteget re-vitalisera Braidotti och det posthumanistiska tänkandet. Jag tar också min utgångspunkt i Braidottis kartografiska metod, vilken, som jag ovan visat, syftar till att i historien aktualisera nya punkter för agens. Min uppsats är uppdelad i två huvudsakliga delar där jag aktualiserar Braidotti och Benjamins tänkande utifrån ett antal centrala tematiker. Jag lyfter i den första delen, *Benjamins monadiska framställning av historien*, fram monadens betydelse för Benjamins historiematerialistiska tänkande och metoder för framställningen av historien, för att i den andra delen, *Braidottis nomadiska framställning av historien*, fokusera på affiniteter i Braidottis nomadiska tänkande som tematiskt anknyter till de frågor som är centrala i Benjamins historiefilosofi.

2. Benjamins monadiska framställning av historien

2.1. Den monadiska perceptionen och detaljen

I *Kunskapskritiskt företal* beskriver Benjamin en av filosofins främsta uppgifter som framställandet av idéer: ”En sådan forsknings föremål är idéerna. En framställning som vill

Göteborg: Glänta produktion, 2008.

⁷³ Ibid. s.14

⁷⁴ Ibid. s.15

⁷⁵ i kapitlen *Communicating tubes* respektive *Other gender readings*, Weigel, 2011.

⁷⁶ Ibid. s.xii

hävda sig som den filosofiska traktatens egentliga metod måste vara framställningen av idéer.”⁷⁷ Den idéernas sfär som Benjamin här beskriver kan förstås i relation till en monadisk perception, där varje idé motsvaras av en monad.⁷⁸ Här framträder en kritik av den samtida historieskrivningens indelning i klart avgränsade epoker, och brist på förståelse av relationen mellan det nutida och det dåtida: ”Dessa etiketter, humanism eller renässans, är godtyckliga, ja felaktiga, därför att de ger detta myller av källor, gestalter och enskilda andar ett falskt sken av faktisk väsensenhet.”⁷⁹ Monaden erbjuder istället ett immanent sätt att förstå och läsa historien på, där det historiska alltid är satt i relation till sig självt. I essän ”On perception” (1917) utvecklar Benjamin en kritik av Kants kunskapsbegrepp, här framträder hur förståelsen av monaden kan kontrasteras mot den kantianska systematiseringen av det sinnliga och dess indelning av världen i ett antal rena kategorier:

It is possible to retain the highest determinants of knowledge established by Kant, while still contradicting his view of the structure of our knowledge of nature or experience. These highest determinants of knowledge are based on the system of categories. It is well known, however, that Kant did not propose these determinants in isolation but made the validity of the categories for the experience of nature dependent on time and space. It is in this declaration of dependence that Kant's opposition to metaphysics is grounded.⁸⁰

Kant kan, menar Benjamin, sägas dela upp världen i två huvudsakliga dimensioner, tid och rum, därmed begränsas människans perception till att omfatta dessa specifika sfärer. Benjamin ser i Kants deduktiva metod ett reducerande av den erfarenhet som ligger till grund för kunskapen, här separeras kunskapen från den faktiska erfarenhet som ligger till grund för den. Monadens metafysik öppnar istället upp för en annan förståelse av relationen mellan kunskap och erfarenhet, där kunskapen står i direkt relation till erfarenheten:

In addition, whether as a powerful element of these factors or as a result of them, we should note Kant's decisive rejection of the third concept of metaphysics (if indeed the second is the unrestricted application of the categories – that is, what Kant calls their transcendent use). This third concept of the possibility of metaphysics is that of the deducibility of the world from the supreme principle or nexus of knowledge – in other words, the concept of ”speculative knowledge”

⁷⁷ Walter Benjamin, ”Kunskapskritiskt företal”, *Språkfilosofiska texter*, Göteborg: Daidalos, 2013, s.55

⁷⁸ Ibid.s.72

⁷⁹ Ibid. s. 65

⁸⁰ Walter Benjamin, ”On perception”, *Selected writing vol. 1*, Cambridge, London: The Belknap press of Harvard university Press, 2004,s.93

in the precise sense of the term. It is highly remarkable that in the interests of a priority and logic Kant discerns a sharp discontinuity at the very point where, from the same motives, pre-Kantian philosophers sought to establish the closest possible continuity and unity – that is, to create the closest possible connection between knowledge and experience through a speculative deduction of the world.⁸¹

Benjamin öppnar här upp för andra, spekulativa, sätt att skapa kunskap på, där tid och rum enbart utgör två möjliga noder. Den filosofi Benjamin söker upprätta är en filosofi där kunskap alltid är direkt underordnad erfarenheten: ”Philosophy is absolute experience deduced in a systematic, symbolic framework as language.”⁸² Att Benjamin vänder sig till Leibniz kan, som Schwebel visar, förstås som ett försök att hitta en kritik av moderniteten som förbigår Kant, han intresserar sig för Leibniz metafysik just för att denna inte låser världen i en förutbestämd lagbundenhet.⁸³ Benjamins förståelse av monaden, menar Schwebel, öppnar istället upp för en kritik av upplysningens idé om ett historiens gradvisa utvecklande mot ett sant ideal och ett rent koncept om materialiteten:

Benjamin’s monad disenchant two ‘myths’ of secular modernity: the first is the myth of positivism – the ‘fetish of the concept,’ that material reality can be captured by categories of mind without any remainder. The second is the myth of progress, which depicts time as both an infinite recursive process, and also as the inevitable unfolding of the ideal within history.⁸⁴

Schwebel visar hur monaden för Benjamin bär på en specifik temporalitet vilket möjliggör ett sätt att tänka det historiska icke-linjärt, där nuet framstår som en serie intensiteter snarare än en del i ett fortlöpande framåtskridande.⁸⁵ Kunskapen kan i denna förståelse inte slutgiltigt förankras i ett antal fundamentala och klart avgränsade kategorier,⁸⁶ istället öppnar monaden

⁸¹ Ibid. s. 94

⁸² Ibid. s. 96

⁸³ Schwebel, s.53

⁸⁴ Schwebel, s.53. Detta kan också läsas som en kritik av Hegel, så som Howard Caygill visar i ”Walter Benjamin’s concept of cultural history”, *The Cambridge companion to Walter Benjamin*, New York: Cambridge University Press 2004, där Caygill beskriver Benjamins dialektisk som spekulativ i en icke-hegeliansk mening: ”Benjamin sees the greatest openness for this process in the then new tradition of cultural history, whose object was less rigidly defined than those of political, art, or religious histories and thus more open to material that questions the narrative forms of history. Benjamin will describe as “dialectical” (but not in the Hegelian sense of this word) a practice of cultural history that admits evidence while negating given historical narratives. Benjamin’s understanding of the concept of cultural history is thus crucial not only to his historical practice and his philosophy of history, but also to his pursuit of what may be described as a non-Hegelian but speculative philosophy.”

⁸⁵ Schwebel, s.56

⁸⁶ Ibid. s. 53

upp för en spekulativ förståelse av kunskap som föränderlig, där varje monad i sig självt präglas av en oändlig analyserbarhet.⁸⁷ Schwebel sätter Benjamins intresse för historiens alla efterlämnade detaljer i relation till en specifik form av monadisk perception, där historiens samtliga aspekter, dåtid-nutid-framtid, kan läsas parallellt i alla dess olika överlagringar.⁸⁸ En helhet kan därmed enbart bli fullt gripbar genom ett nedsjunkande i detaljen, vilka dessa delar är kan aldrig föregås av tanken, för att närma sig ett specifikt område måste den som vill bilda sig en uppfattning om detta förutsättningslöst hänge sig åt alla dess detaljer. Helheten kan endast uppfattas genom att hänge sig åt de detaljer som historien lämnar efter sig. Schwebel talar här om en historia innesluten i dess efterlämnade objekt, vilken noggrant måste uttolkas för att dess mening ska kunna framträda. Monaden ska här förstås som en slags behållare, vilken i sig självt rymmer historiens alla detaljer, virtuellt, för att dessa detaljer ska framträda och göras begripliga krävs ett minutiöst uttolkande av detaljen:

The history absorbed in the remainder is not immediately or directly meaningful, but requires deciphering. In light of the inner-history of the object (which is no inert 'thing', but an enciphered text), perception becomes a hermeneutics of the remainder. Investigation is driven into the smallest, most peripheral traces of experience, with no guarantee that its object will correspond to subjective concept and categories.⁸⁹

Benjamin talar i *Kunskapskritiskt företal* om en ”mikrologisk” bearbetning av historien, och sätter det filosofiska tänkandet i relation till hur konstverkets framställer världen. Detta mikrologiska och noggranna sätt att läsa kan förstås i relation till monadens perception:

Tankefragmentens värde blir desto större, ju mindre de omedelbart låter sig infogas i grundkonceptionen, och av det värdet beror framställningens glans, på samma sätt som mosaikens av glasflusens kvalitet. Den mikrologiska bearbetningens förhållande till den konstnärliga och intellektuella helhetens mått avslöjar hur en sanningshalt blir gripbar bara vid ett omsorgsfullt försjunkande i ett sakinnehålls detaljer.⁹⁰

Denna förståelse av monaden kan vidare sättas i relation till de metoder för framställning Benjamin utvecklar i *Passagearbetet*, där Benjamins sätt att närma sig det historiska bär på ett motstånd mot framställningen av historien så som en ogenomtränglig, distanserad bild. Mot

⁸⁷ Ibid. s. 54

⁸⁸ Ibid. s. 55

⁸⁹ Ibid. s. 56

⁹⁰ Benjamin, 2013, ss.54-55

historiens totalitetsanspråk ställer Benjamin detaljen, den vardagliga berättelsen och erfarenheten, det till synes oviktiga. I *Konvolut S* skriver Benjamin fram en närhetens teknik, en teknik som förmår rycka tingen ut ur dess historiska sammanhang och sätta dem i direkt samband med oss, ge dem mening och form, i kontrast till historiens stora och abstrakta rörelser:

Som kontrast till detta: anekdotens gatuuppror. Anekdoten rycker tingen rumsligt närmare oss, låter dem träda in i våra liv. Den står i tydlig kontrast till historien, vilken kräver ”inlevelse” och gör allting abstrakt. Samma närhetens teknik ska hävda sig kalendariskt gentemot epokerna.⁹¹

Vad som här framträder är hur det skissartade och prövande intar en central plats i Benjamins framställning av historien, vilket ska förstås som en del i en metod vilken syftar till att undvika att återigen sluta historien i någon övergripande totalitet, och svarar mot en förståelse av den perception som upprättas genom monaden. En framställning där bilder från olika tider kan sammanföras och aktualiseras i nya konstellationer: ”En förutsättning för att en del av det förflutna ska komma att drabbas av aktualiteten är att det inte finns någon kontinuitet.” och vidare: ”Den historiska materialismen eftersträvar varken en homogen eller en kontinuerlig framställning av historien.”⁹² Detta ska förstås som en viktig aspekt av Benjamins montagelika metodik, där Benjamin genom prövandet av olika konstellationer söker efter sådana samband. Framställningen bildar därmed en viktig metodologisk utgångspunkt, hur ett material sammanfogas är avgörande för Benjamin:

Den första etappen på denna väg kommer att vara att överta montagets princip för historien. Att alltså bygga upp de stora konstruktionerna med de allra minsta, hårfina och måttbeställda byggnadsdelarna. Att i analysen av det enskilda ögonblickets kristall upptäcka helhetsskeendet. Alltså att bryta med den historiska vulgärmaterialismen. Att få grepp om historiens konstruktion som sådan. I kommentarernas struktur.⁹³

Den ”kommentarernas struktur” Benjamin här talar om kan förstås som en metod för att få grepp om historiens monadiska struktur. Att ut ur ”det enskilda ögonblickets kristall” skriva fram helheten, genom att studera kommentaren, det som skrivs i marginalen, kan förstås som reflekterande denna struktur. Detta kontrasterar mot upplysningens kunskapsbegrepp, där

⁹¹ Benjamin, 2015, s.516

⁹² Ibid. s. 447

⁹³ Ibid. s. 435

världen tänks som helhet skild från betraktaren redo att inhämta kunskap ifrån. Istället sätter Benjamin i *Passagearbetet* den historiska materialismen i samband med en immanent kritik av upplysningens framstegstanke: ”Den materialistiska historieframställningen medför en immanent kritik av framstegsbegreppet.”⁹⁴ De metoder Benjamin här utvecklar syftar till att skapa ett relationellt tänkande kring de historiska mekanismerna i sig själva, kring hur historien förstås och skrivs, vilket sätts i direkt samband med montagets metodologiska och teoretiska funktion.

2.2. Den dialektiska bilden i farans ögonblick

”Tvetydighet är dialektikens bildliga uppenbarelsform, principen för dialektikern i det ögonblick när den står stilla. Detta stillestånd är utopiskt och den dialektiska bilden med andra ord en drömbild.”⁹⁵

Genomgripande hos Benjamin sammankopplas en bild-mässig framställning med den historiska materialismen, vilket framträder i vad Benjamin kallar den *dialektiska bilden*. Denna bild ska förstås som en konstellation vars syfte är att upprätta det temporala spänningsfält där det dialektiska språnget mellan nutid och dåtid kan möjliggöras, och ställas i direkt konfrontation med varandra. I den dialektiska bilden kan historien framträda i en enda bild. Att *läsa* dessa bilder utgör för Benjamin en grundförutsättning för att kritisk kunna granska historien: ”Den lästa bilden, dvs. bilden i förnimbarhetens nu, präglas i allra högsta grad av det kritiska, farliga ögonblick som ligger till grund för all läsning.”⁹⁶

Spelaren kan ses som ett exempel på en av Benjamins dialektiska bilder, här tydliggörs hur denna bild-konstellation syftar till att spegla en utopisk potential och ett moment av risk.⁹⁷ Benjamin, själv en notorisk spelare,⁹⁸ visar genom bilden av spelaren hur denna praktik speglar individens villkor under moderniteten och kapitalismen. Spelaren försätter sig medvetet i ett moment av fara och tar för ett ögonblick kontroll över tiden och rummet, även om han vet att detta är förrädiskt och flyktigt, så upplever han i just detta moment ett intensivt förnimbarhetens nu fyllt av möjligheter. Spelaren, tycks Benjamin vilja säga, försätter sig i kontakt med ödet, som i detta sammanhang kanske kan förstås som en annan slags kunskap, intuitiv och kroppslig snarare än rationell. I *The lucky hand* (1935) framträder spelaren som en allegorisk figur försatt i kontakt med just detta kritiska moment:

⁹⁴ Ibid. s. 456

⁹⁵ Ibid. s. 93

⁹⁶ Ibid. s. 438

⁹⁷ Buse m.fl. s. 64

⁹⁸ Eiland, Jennings, s.6

'The game', the Dane confirmed, 'is really an artificially induced danger. And gambling is effectively a blasphemous test of our presence of mind. For in danger the body makes an accord with things that goes over and above our heads. Only once we breathe a sigh of relief, upon being saved, do we think about what we have been through. In acting we are ahead of our knowledge. And gambling is a disreputable affair because it unscrupulously provokes all the finest and most precise things that our organism affords.'⁹⁹

I farans ögonblick är vi samstämmiga med någonting som går över våra huvuden, någonting ogripbart och riskfyllt. Den dialektiska bilden kan vidare förstås i relation till Benjamins *tankebilder*, ett begrepp Benjamin lånade från poeten Stefan George.¹⁰⁰ Dessa utgör en form av filosofiska framställningar i skrift, de är bilder där spänningen mellan bild och tanke blir synlig, och är centrala i det som Weigel utläser som en bildepistemologi hos Benjamin. Genom att framställa historien i konstellationer möjliggörs därmed ett lösgörande av det tillsynes förstelnade, och det historiska kan sättas i nya relationella samband. Benjamin gör det frysta flytande igen, som Weigel uttrycker det.¹⁰¹ Weigel sätter detta samman med ett mimetiskt sätt att läsa och förstå historien på genom bilden, Benjamin upprättar här, menar Weigel, en dialektik i stillestånd, vilken möjliggör att ut ur historien lösgöra ett brottstycke och genomlysa det i dess fulla spektra:

Here, with the aid of the mimetic faculty, the image, understood as dialectic at a standstill, is transformed into writing, that is, set in motion, in such a way as to reveal the origin of the idea and what has gone into its production: what has preceded it, entered into it, disappeared in it, and, simultaneously with the expression of an idea through the image, become, as its reverse side, invisible and invalidated. Thus this writing mimetically re-enacts the constitution of meaning in the image.¹⁰²

Här upprättar Benjamin en metod för ett kritiskt tänkande som frångår en dualistisk uppdelning i form och innehåll och upprättar ett *tredje* rum, som Weigel visar.¹⁰³ Det tredje kan förstås som svarande mot ett läsande av världen genom likheter, ett mimetiskt läsande. Det öppnar upp ett tvetydighetens mellanrum, en spricka där historien osäkras. En

⁹⁹ Walter Benjamin, "The lucky hand", i *The Storyteller*, London, New York: Verso, 2016, s.193

¹⁰⁰ Eiland, Jennings, s.3

¹⁰¹ Weigel, 1996, s. 48

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Ibid. s. 50

temporalitet som hos Benjamin ofta framställs i en slags drömbilder, i vilket ett litterärt språk öppnar upp ett specifikt tankens rum, där bild och språk byter plats om vartannat och tycks sammanfalla på ett och samma plan. Den specifika temporalitet som Benjamin vill fånga in kan exemplifieras med ett utdrag ur den korta texten ”Diary Notes” (1938) :

I found myself in front of a map and, at the same time, in the landscape which was depicted on it. The landscape was incredibly gloomy and bleak, and it wasn't possible to say whether its desolation was merely a craggy landscape or empty grey ground populated only by capital letters. These letters drifted curvily on their base, just as if they were following the mountain range; the words formed from these letters were more or less remote from each other. I knew, or came to know, that I was in the labyrinth of the ear canal. The map was at the same time a map of hell.¹⁰⁴

Att befinna sig framför kartan och i det landskap den porträtterar *samtidigt*, fångar in detta sätt att läsa i en enda koncentrerad bild. Här placeras språket bokstavligen ut i ett landskap som betraktaren lämnas att dechiffrera. Bilden av tänkandet är på det här sättet hos Benjamin liktydigt med tänkandet i sig självt, att framställa idéer kan inte skiljas från idéerna i sig själva. Weigel ställer Benjamins bildtänkande och dess emblematiske blick i kontrast mot den metaforiska funktion som poetiska bilder ofta innehåft i klassisk Europeisk filosofi, och exemplifierar med Hegels välkända blick i *Andens fenomenologi*, denna blick syftar till att representera det suveräna, transcendentala subjektet.¹⁰⁵ Benjamins blick ska inte tolkas som metafor i denna bemärkelse, snarare ska den i första hand förstås som reflekterande en specifik epistemologi:

In opposition to such a perspective (in which literature and art are regarded as a surplus to cognition), I argue that Benjamin's writing cannot be understood as poetic language liberated from any philosophical meaning but rather should be understood as a fascinating epistemology that expands the very limits of philosophical language. At the core of this construct of ideas stands his thinking-in-images.¹⁰⁶

Benjamin upprättar här en specifik temporalitet där det poetiska språket och tänkandet i bilder ska förstås som två delar av samma filosofiska metod, så som Weigel visar kan det poetiska

¹⁰⁴ Walter Benjamin, ”Diary notes”, i *The Storyteller*, London, New York: Verso, 2016. s. 17

¹⁰⁵ Weigel, 2015, s. 349

¹⁰⁶ Ibid.

och det filosofiska i Benjamins tänkande inte på ett enkelt sätt skiljas åt.¹⁰⁷ Benjamin skapar en epistemologi där konst och litteratur intar en position bortom det metaforiska.

2.3. Att läsa mimetiskt

Beatrice Hanssen argumenterar, i likhet med Weigel, för hur Benjamins språk teori kan ses som ett fundament i dennes tänkande, från de tidiga språkvetenskapliga texterna till Passagearbetets bildlika epistemologi löper ett gemensamt spår. Denna förståelse av språk följer dock inte någon systematik i traditionell bemärkelse, det är ingen renodlad lingvistik, snarare bör det förstås som en kritik mot en instrumentell och rationell förståelse av språket, om än en högst systematisk sådan. Hanssen visar hur Benjamin i sin språk teori sammanför det teologiska med en kritik av modernitetens rationalism och instrumentalism:

But, for all the methodological and ideological approaches Benjamin espoused over the years, his writings on language as a whole displayed a remarkable unity; they all enacted – performed – an unwavering critique of rationalistic, instrumentalist, or aestheticizing conceptions of language and rhetoric *in the medium of language*.¹⁰⁸

Benjamin utvecklar ett komplext sätt att läsa och erfara världen i relation till en idé om den mimetiska förmågan. Den mimetiska förmågan ska hos Benjamin förstås som sammankopplad med ett sätt att erfara och förstå världen utifrån likheter. Det är ett sätt att läsa världen som också kringgår upplysningens kategoriska förståelse av världen. Benjamin menar att ett slags magiskt tänkande, som tidigare var ett självklart sätt att förstå och skapa kunskap om världen, så som astrologen i stjärntecknet kan läsa en figur, under moderniteten har bevarats i språket. I språket finns alltid en osynlig punkt, som varken går att härleda eller dela. Denna punkt ska förstås som en slags intuitiv, icke-rationell, och kroppslig kunskap. Benjamin talar här om korrespondenter i språket som bara är möjliga att finna genom ett visst sätt att läsa, han finner exempel på detta sätt att läsa i Prousts ofrivilliga minnesakt och Baudelaires korrespondenter, vilka utgör försök att upprätta länkar som under moderniteten dolts i det kultiska,¹⁰⁹ men som tidigare framstod som självklara: ”Skriften har på så vis jämte språket blivit ett arkiv av osinnliga likheter, osinnliga korrespondenter.” skriver

¹⁰⁷ Weigel, 1996, s.50

¹⁰⁸ Beatrice Hanssen, ”Language and mimesis in Walter Benjamin’s work”, i *The Cambridge companion to Walter Benjamin*, New York: Cambridge University Press 2004, s. 54

¹⁰⁹ Walter Benjamin ”Om några motiv hos Baudelaire” i *Bild och Dialektik*, Göteborg: Daidalos, 2014, ss.144-145

Benjamin i *Läran om det liknande*.¹¹⁰ Han talar här om en form av varseblivning som inte på ett rationellt sätt kan ges systematiserad form, men som är tydligt kopplad till ett sätt att erfara världen som under moderniteten endast gör sig synlig blixlikt och flyktigt:

Dess varseblivning är i varje enskilt fall knuten till ett framblixtrande. Den susar förbi, kan kanske återvinnas, men egentligen inte som andra varseblivningar fixeras. Den avslöjar sig för ögat flyktigt och övergående som en stjärnkonstellation. Varseblivningen tycks alltså knuten till ett tidsmoment. Det är som tillkomsten av en tredje, astrologen, till en konjunktion av två stjärnor som ropar på att uppmärksammas.¹¹¹

Denna förmåga och kunskap är också någonting som den moderna människan saknar.¹¹²

Hanssen visar hur förståelsen av det mimetiska hos Benjamin utgör ett försök att upprätta en länk mellan den tidiga språkteorin med den senare historiematerialismen, i denna figur framträder Benjamins till synes motsägelsefulla sätt att kombinera en språk teori influerad av judisk mysticism och språkmagi med den historiska materialismen i *Passagearbetet*.¹¹³

Hanssen pekar också på hur Benjamin under 1930-talet intresserar sig allt mer för Freuds psykoanalys, och sätter denna samman med en förståelse av den judiska kabbalans mysticism i en analys över hur perceptionen genomgår en omvandling och avmattning under moderniteten:

Fundamentally, the diminished capacity of mimesis reflected a dulling of the perceptual apparatus, which increasingly became unable to perceive similarities announcing themselves immediately, instantaneously, flashing up in the moment of the Nu (now, instant). Only language, in fact, nothing more nor less than the highest manifestation of the mimetic genius, remained in the place of our earlier ability to recognize similarities among astral constellations and ourselves.¹¹⁴

Detta kan, tillsammans med det blixlika ögonblick som Weigel skriver fram, sättas samman med en särskild temporalitet och en viss läsart, ett system som syftar till att fånga in det ögonblick då dessa korrespondenter gör sig synliga, och möjliggör därmed att utläsa ett meningssammanhang ut ur det som tycks ha förlorat all mening. Dessa korrespondenter framträder för Benjamin som allra tydligast i språket. Man kan förstå *Passagearbetets*

¹¹⁰ Walter Benjamin "Läran om det liknande", *Språkfilosofiska texter*, Göteborg: Daidalos, 2013, s. 115

¹¹¹ *Ibid.* s. 117

¹¹² Hanssen, s. 66

¹¹³ *Ibid.* s. 67

¹¹⁴ *Ibid.*

komplexa struktur som ett försök hos Benjamin att upprätta ett sådant läsande, där sökandet efter korrespondenter är dess vägledande princip. Att förmå fånga det kritiska ögonblicket är här avgörande, en insikt som Benjamin bär med sig i utvecklandet av den historiemarktiska förståelsen av det historiska. Han talar här om ett läsandes tempo eller hastighet:

Tempot däremot, denna läsandes och skrivandes hastighet som knappt kan skiljas från själva processen, skulle i så fall vara något liknande en strävan, en förmåga att låta medvetandet uppleva den korta tidrymd under vilken likheter, flyktigt och för att genast åter sjunka under ytan, blixtrar fram ur tidens ström. Så har ännu det profana läsandet – om det inte i värsta fall vill undvara all förståelse – ett gemensamt med varje magiskt läsande: att det är beroende av ett nödvändigt tempo eller snarare ett kritiskt ögonblick, som den läsande inte till något pris får missa om han inte vill bli lämnad tomhänt.¹¹⁵

Denna specifika temporalitet tar under moderniteten på ett särskilt sätt plats i litteraturen. I essän *The storyteller: Observations on the Works of Nikolai Leskov (1938)* tematiserar Benjamin hur litteraturen under moderniteten utgör ett rum där vi kan närma oss och dela de erfarenheter som tidigare på ett självklart sätt tog plats i det kollektiva.¹¹⁶ Det är en form av kunskap som Benjamin tidigare menar överfördes genom muntliga berättelser och traditioner, denna kunskap har under moderniteten tagit sin tillflykt till litteraturen. Berättelsen förmår, till skillnad från informationen som alltid är flyktig, kapsla in en skärva av historien som likt monaden kan reflektera ett större skeende.¹¹⁷ I litteraturen verkar en särskild temporalitet vilken förmår kapsla in och bära på andra historier:

The novel is significant, therefore, not because it presents someone else's fate to us, perhaps didactically, but because this stranger's fate, by virtue of the flame which consumes it, yields to us the warmth which we never draw from our own fate. What draws the reader to a novel is the hope of warming his shivering life with a death he reads about.¹¹⁸

Litteraturen bär därmed för Benjamin på minnen som potentiellt kan bryta in i och omförhandla det nutida. Litteraturen möjliggör ett sammanförande av skilda temporaliteter i

¹¹⁵ Walter Benjamin, 2013, s.119

¹¹⁶ Walter Benjamin "The storyteller: Observations on the Works of Nikolai Leskov", *Selected writing vol. 3*, Cambridge, London: The Belknap press of Harvard university Press 2002, s.146

¹¹⁷ Ibid.s.147

¹¹⁸ Ibid. s. 156

ett heterogent nu.¹¹⁹ Litteraturen kan här förstås som en plats där ett monadiskt tankens rum öppnar upp sig, i vilket tidigare dolda samband kan blottläggas, i likhet med det mimetiska och intensiva förnimbarhetens nu Benjamin söker upprätta för att bryta med Historiens stora linjer.

2.4. Mot ett intensivt nu genom historiens aktualisering

Nuet, den position som betraktaren befinner sig i, är hos Benjamin alltid satt i relation till historien och bär på en potential att omförhandla den, att ”spränga” dess linje. Mot framsteget ställer Benjamin aktualiseringens metod: ”Den historiska materialismens grundbegrepp är inte framsteg utan aktualisering.”¹²⁰ Aktualiseringens metod syftar hos Benjamin till att frammana det förtätade intensiva nu, *jetzzeit*, där historien kan accentueras, blir gripbar och ges konkret materialitet. Detta ögonblick kan dialektiken inte uppnå så länge det är orienterat utifrån idén om framsteget:

Hur detta nuvarande (som minst av allt är ”nutidens” nuvarande tid – utan något stötvis kommande, intermittent) i sig betyder en högre konkretion – denna fråga kan den dialektiska metoden inte besvara inom framstegsideologin, utan endast inom en historieskådning som i allt övervunnit detta perspektiv. I en sådan historieåskådning borde man tala om verklighetens tilltagande förtätning (integration), i vilket allt förgånget (i sin tid) kan erhålla en högre aktualitet än i det dåvarande existerande ögonblicket.¹²¹

Detta utgör en viktig grund i Passagearbetets vida arkitektur och kan sättas samman med Weigels förståelse av den temporalitet som verkar i Benjamins bildtänkande, ett tänkande där detaljen och brottstycket är framträdande, denna temporalitet reflekteras ytterst i bilden av blixten. Weigel sätter också bilden av blixten i relation till andra återkommande bilder hos Benjamin, så som exempelvis bilden av virveln, i likhet med Benjamins framställning av historien rör sig virveln runt en specifik punkt i allt större cirklar:

The flash-image – both the image *of* a flash and the image *as* flash – was set up by other images, namely, images of natural phenomena in motion from other realms, such as the vortex or eddy.

¹¹⁹ Ibid. s. 148

¹²⁰ Benjamin, 2015, s.434

¹²¹ Ibid. s. 372

With these images a temporal dimension enters the stage; they serve to enable Benjamin to formulate an a-chronological figuration of history. ¹²²

Weigel visar hur dessa bilder hos Benjamin kan förstås som ett arkiv av motbilder, vilka syftar till att verka som motvikt till bilden av historien som präglad en ständig framåtrörelse.¹²³ Benjamins samlande av citat och fragment kan, som Weigel visar, i linje med detta förstås som en epistemologi vilken syftar till att skapa ett kalejdoskop över historien snarare än återupprätta en historiens totalitet, det är en metod som istället öppnar upp för ständigt nya infallsvinklar till det historiska. En temporalitet där då-tid, nu-tid och framtid kan tänkas parallellt, en temporalitet som också kan relateras till monadens rörliga materialitet.¹²⁴

Weigel visar hur Benjamins metod ytterst syftar till att öppna upp historien och möjliggöra handling, att fånga in det ögonblick där historien blixtrikt blir synlig och gripbar. Det är en framställning av historien som vecklar ut sig likt ett panorama utifrån en specifik blickpunkt snarare än en linjär, framåtskridande och kontinuerlig tid.

Benjamins sätt att systematisera det väldiga materialet kring 1800-talet och Paris passager i *Passagearbetet* utifrån ett antal tematiska kategorier, kan förstås som en slags affektiv kartografi, där ständigt nya associativa kopplingar skapas i relation till materialet. Denna metod skapar ett myller av berättelser, vilka strålar samman i ögonblicksbilder som genomkorsar varandra, och öppnar upp för en kritik av ett linjärt historiskt tänkande. Benjamin tycks navigera genom det material han läser på ett intuitivt sätt. Följande aforism ur *konvolut N* fångar detta sätt att orientera sig i och läsa historien:

Man kan jämföra de andras försök med sjöfartens navigation, under vilken fartygen leds i en annan riktning av den magnetiska nordpolen. Att finna *denna* nordpol. Det som av de andra betraktas som avvikelser utgör mina kursangivelser. – Tidsdifferentialerna, som i de andras ögon stör undersökningens ”stora linjer”, bildar utgångspunkten för min kalkyl.¹²⁵

Här talar Benjamin om att navigera utifrån det som avviker från historiens stora linjer, istället tar han fasta det som förmår stanna upp och bryta upp historiens svepande rörelser. Montaget metod kan hos Benjamin sägas syfta till att spegla den specifika temporalitet vilken uppstår i

¹²² Weigel, 2015, s. 356.

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Ibid. s. 357

¹²⁵ Benjamin, 2015, s.427

det ögonblick då disparata element sammanförs i nya konstellationer, så som i den dialektiska bilden.

3. Braidottis nomadiska framställning av historien

3.1. Att minnas det historiska – mellan futuritet och glömska

Historikern Chiara Bonfiglioli pekar i *Nomadic Theory as an Epistemology for Transnational Feminist History* ut en rad punkter där Benjamin och Braidottis tänkande kan läsas samman,¹²⁶ hos de båda finns metoder som syftar till att aktivera minnen mot de stora historiska narrativen. Braidottis kartografiska metod utgör, visar Bonfiglioli, ett effektivt verktyg för att kartlägga skiftande maktrelationer i ett komplext Europa i relation till en alternativ feministisk historieskrivning. Hon visar på Braidottis vilja att både förankra och förlösa det historiska, att minnas det bortglömda och glömma det vi minns, lokalitet och ansvar är här två centrala begrepp hos Braidotti.¹²⁷ Bonfiglioli tillämpar dessa metoder i sitt eget arbete kring kriget på Balkan under 1990-talet:

In this I followed Zagreb's pioneer of women's studies Lydia Sklevicky (1952–1990), who, quoting Walter Benjamin's Fifth thesis on the concept of history, wrote: "Listening today to the voices of women from the past, one sees not only the mistaken choices which should not be repeated, but also the unspent reserves of utopian energy. *For it is an irretrievable picture of the past, which threatens to disappear with every present, which does not recognize itself as meant in it*" (Sklevicky 1996, p. 69). Sklevicky's and Benjamin's pleas to rescue the past from amnesia and oblivion by making ourselves accountable to the previous generations have a resonance with Braidotti's reflections on feminist knowledge, accountability, and memory.¹²⁸

Bonfiglioli visar hur Braidottis nomadiska tänkande syftar till att aktivera andra typer av minnen, vilka talar utifrån andra lokaliteter i det historiska. Hon sätter här begreppet "motminne", hämtat från Foucault, i relation till vad Braidotti kallar ett nomadiskt medvetande hos de som "glömt att glömma" och aktiverar dessa minnen mot en homogen historieskrivning.¹²⁹ Bonfiglioli visar hur dessa minnen kan bära på ett kollektivt trauma såväl som på en inneboende utopisk energi. Braidotti knyter här an till Deleuze teori om det

¹²⁶ Chiara Bonfiglioli "Nomadic Theory as an Epistemology for Transnational Feminist History", i Bolette Blaagaard, Iris van der Tuin (red.) *The subject of Rosi Braidotti*, London: Bloomsbury, 2015, s.198

¹²⁷ Braidotti, 2011a, s. 60

¹²⁸ Chiara Bonfiglioli "Nomadic Theory as an Epistemology for Transnational Feminist History", Bolette Blaagaard, Iris van der Tuin (red.) *The subject of Rosi Braidotti*, London: Bloomsbury, 2015, s.203

¹²⁹ Braidotti, 2011a, s. 60

minoritära minnet, ett minne som verkar genom att upprätta en detotaliserande kraft, och är nära bundet till upplevelsen av trauma som också osäkrar identiteten:

The minoritarian memory propels the process of becoming by liberating something akin to Foucault's 'counter-memory': a faculty that, instead of retrieving in a linear order specifically catalogued memories, functions instead as a deterritorializing agency which dislodges the subject from his or her sense of unified and consolidated identity. It destabilizes identity by opening up spaces where virtual possibilities can be actualized. It is a sort of empowerment of all that was not programmed within the dominant memory. Minoritarian memory bears a close link to the idea of a traumatic event. A trauma is by definition an event that shatters the boundaries of the subject and blurs his or her sense of identity. Traumas cancel and even suppress the actual content of memories. As memory is the data bank of one's identity, the struggle to remember or retrieve the embodied experiences that are too painful for immediate recollection is formidable. It also makes for no less formidable narratives.¹³⁰

I Benjamins metod att aktualisera en specifik historisk händelse mot nutiden sker någonting liknande, så som Weigel visar på finns det också affiniteter mellan Benjamins monadologiska metod och Foucaults sätt att läsa historien genom diskursiva genealogier och därmed upprätta ett slags mot-minne,¹³¹ att återvända till dessa minnen innebär också en möjlighet att aktualisera dess inneboende utopiska energi. Det utopiska kan hos Benjamin enbart aktiveras genom historiematerialismens motstånd mot historismens tomma och homogena tid, mot denna tid ställer Benjamin historiematerialismens konstruktiva princip. Då historismens uppgift är att skapa en illusion om homogenitet, kan den historiska materialismens ut ur historien bryta den unika erfarenheten som förmår omkasta historiens hela förlopp:

Historismen kulminerar följdriktigt i universalhistorien. Från denna skiljer sig den materialistiska historieskrivningens metodik kanske tydligare än från varje annan. Den förra har ingen teoretisk apparatur. Dess förfaringsätt är additivt; den ger ett massivt uppbåd av fakta för att fylla ut den homogena och tomma tiden. Den materialistiska historieskrivningen å sin sida har en konstruktiv princip som grundval. Till tänkandet hör inte bara tankarnas rörelse, utan lika mycket fixeringen av dem. När tänkandet plötsligt stannar upp i en konstellation mättad av spänningar, då utsätter det denna för en chock genom vilken det utkristalliserar sig som monad. Den historiske materialisten går ett historiskt objekt in på livet när och endast när det framträder för honom som monad.¹³²

¹³⁰ Braidotti, 2006, s.167

¹³¹ Weigel, 2011, s.40

¹³² Walter Benjamin, "Historiefilosofiska teser", *Bild och Dialektik*, Göteborg: Daidalos, 2014, s.191

Denna ”konstellation av spänningar ” där historien framträder som monad, kan förstås i relation till Braidottis trauma-begrepp. Chocken, såväl som traumat, kan innebära paralysering och verka nedbrytande, men för både Benjamin och Braidotti uppstår här en temporalitet som bär på en särskild omvandlande kraft som skakar om och bryter upp det givna och medför en möjlighet att omförhandla det förflutnas relation till det nutida. De traumatiska minnena bär också på erfarenheter av någonting annat. Att minnas nomadiskt innebär för Braidotti att aktivera och omförflytta dessa minnen, i att vad hon beskriver som en koreografi av flöden och intensiteter förmedla dess omvandlande kraft:

Remembering in the nomadic mode requires composition, selection and dosage; the careful layout of empowering conditions that allow for the actualizations of affirmative forces. Like a choreography of flows or intensities that require adequate framing in order to be composed into a form, intensive memories activate empathy and cohesion between their constitutive elements. Nomadic remembering is like a constant quest for temporary moments when a balance can be sustained, before the forces dissolve again and move on. And on it goes, never equal to itself, but faithful enough to itself to endure, and to pass on.¹³³

Det nomadiska tänkandet hos Braidotti föreskriver på det här sättet ett affirmativt förhållningsätt till det historiska minnet. Denna minnesakt verkar på gränsen till det imaginära, det är ett virtuellt minne som söker efter öppningar och möjligheter i det som till synes frusits fast i det historiska ögonblicket. Det imaginära spelar därmed en viktig roll i Braidottis nomadologi:

The imagination plays a crucial role in enabling the whole process of becoming-minoritan and hence of conceptual creativity and ethical empowerment. The imaginative, affective force of remembrance – that which returns and is remembered or repeated – is the propelling force in this idea of becoming-intensive. When you remember in the intensive or minority-mode, you open up spaces of movement and of deterritorialization which actualize virtual possibilities which had been frozen in the image of the past.¹³⁴

Denna metod ska förstås som en strategi för att upprätta andra typer av minnen i relation till de dominerande i den västerländska historieskrivning, ett kartläggande av andra positioner,

¹³³ Rosi Braidotti, 2006, s. 168

¹³⁴ Ibid.

där det tänkande/skrivande subjektet ofrånkomligen utgör en del av det den tänker/beskriver, i en dynamisk, ständigt blivande, figuration: ”The cartographic accounts of the subject of complexity and becoming, [...] entail a sort of affective mapping of the thinker’s/reader’s intertaction with others: texts, ideas, concepts or artworks.”¹³⁵

Att minnas affektivt utgör därmed en politisk handling, att minnas det traumatiska är också att bära vittne om det icke-representerade och icke-diskursiva, det som faller ut ur historiens ramverk, och utgör för Braidotti en viktig del av en nomadisk etik: ”Remembering the wound, the pain, the injustice – bearing witness to the missing people – to those who never managed to gain powers over discursive representation is central to the radical ethics and politics of philosophical nomadism.”¹³⁶ Denna affektiva metod syftar inte till att genom citat och rekapitulering korrekt återge ett historiskt skede, istället syftar den till att upprätta de punkter där nya relationella sammankopplingar kan möjliggöras. Det nomadologiska tänkandet är ett tänkande som reproducerar skillnad, ett tänkande i ständigt blivande som rör sig mellan olika punkter snarare än längs med en specifik linje. Braidotti sätter denna metod i relation till Spinzons perspektivism, och talar om den som en form av kreativ mimesis, ett återvändande och kreativt repeterande av berättelser som ständigt ger upphov till nya hybrida former, vilka ytterst syftar till att upprätta ett kreativt kaos som möjliggör nya former av tänkande.¹³⁷ Claire Colebrook visar hur Braidottis tänkande är bundet till en typ av Deleuziansk, nomadisk immanens, som kontrasterar mot en post-kantiansk tradition, där livet förstås som något som vecklas ut utifrån den specifika position, eller det perspektiv, subjektet befinner sig inom, snarare än som en abstrakt helhet möjlig att betrakta som avskilt subjekt. Det immanenta tänkandet kan vidare förstås i relation till Leibniz monadologi, där världen förstås som konstruerad av ett oändligt antal monader, där varje monad innefattar det absoluta.¹³⁸ Det affirmativa tänkandet är ett tänkande, som Colebrook visar på, som sträcker sig ut över sig självt, bortom tänkandets gränser, i en rörelse som syftar till att överkomma det antropocena tillstånd där katastroferna avlöser varandra. Precis i det ögonblick när katastrofen tycks som mest oundviklig, behövs det affirmativa, filosofiska tänkandet som allra mest, istället för att svara mot katastrofen genom att återvända till ett nyktert, klart och rationellt begrepp om verkligheten:

¹³⁵ Braidotti, 2011b, s.232

¹³⁶ Ibid.

¹³⁷ Ibid. s. 225

¹³⁸ Claire Colebrook, “Disaster feminism”, i Bolette Blaagaard, Iris van der Tuin (red.) *The subject of Rosi Braidotti*, London: Bloomsbury, 2015, s.75

Precisely when the vulgarity and messiness of human culture presents itself all too clearly, and particularly in the era of anthropocene and humans as a geological scar, a leap is made into some putative clarity. To refuse the abstraction and absolute of clarity is to be mired in the actuality *and activism* of disaster. One could, in the face of the various ecological, financial, and political catastrophes of the present, move to a mode of “realist” acceptance and emergency suspension: but Braidotti insists that it is precisely because the times are so dire and vulgar that one needs to think of disaster and catastrophe in a frame that is and less humanly myopic.¹³⁹

Braidottis feministiska teori ska, för att återknyta till Bonfiglio, förstås både som ett arkiv över och ett skapande av ett figurativt tänkande i linje med det affektiva minnesbegreppet. Braidotti beskriver själv sitt eget filosofiska projekt som en form av nomadisk mot-genealogi, där strategiska moment av det förflutna blandas med egna erfarenheter för att genom dessa ompröva det nutida.¹⁴⁰ Minnet bär därmed på en utopisk potential, då det innebär en möjlighet att återvända till och omförhandla det historiska. Detta påminner om Benjamins metod att aktivera det förflutna genom det nutida, där han ständigt återkommer till det kritiska ögonblick där historien plötsligt blir läsbar. Det är just när ett ögonblick bryts ut ur historien som monad som detta blir möjligt. Eiland/Jennings visar hur Nietzsches kritik av kausalitet och kontinuitet i relation till historien och subjektet är avgörande för Benjamin, samtidigt satte han alltid detta i relation till den klassiska metafysiken, vilket förståelsen av Leibniz monadologi kan sägas utgöra ett exempel på. Därmed skapar Benjamin ett unikt tänkande som också överskrider metafysikens inre gränsdragningar. Eiland/Jennings visar hur Benjamins tänkande influeras av den affirmativa vitalistiska metafysik som ligger till grund för Braidotti nomadologi, vilket framträder i hur Benjamin och Braidotti på ett liknande sätt förhåller sig till minne och erfarenhet. Detta talar också om det sätt på vilket Benjamin upprättar spänningar och förmår aktivera till synes motstridiga punkter i sitt tänkande.¹⁴¹

3.2. Att tänka det europeiska mot nationen

Tänkande kring det europeiska som identitet och politiskt projekt befinner sig hos Braidotti på gränsen till det imaginära, i skärningspunkten mellan nutid och dåtid. Det europeiska utgör för Braidotti både en idé och en geografisk lokalitet. Det nomadiska tänkandet tar plats just i ett sådant imaginärt Europa, det bär på en vision om ett nomadiskt europeiskt subjekt i ständig rörelse och transformation, men alltid förankrat i sin specifika historiska lokalitet:

¹³⁹ Ibid. s. 77

¹⁴⁰ Braidotti, 2011a, s.27

¹⁴¹ Eiland, Jennings, s.8

In a progressive perspective, 'the European Union' today means a site of possible political resistance against nationalism, xenophobia and racism, which are endemic to European nationalism. I read this in terms of a becoming-minoritarian of Europe within the post-nationalist project of the European Union. This political strategy supports the claim of European identity as an open and multi-layered project, and therefore as a space of critical resistance to hegemonic identities of all kinds. I refer to this kind of identity as 'nomadic'. Being a nomadic European subject means to be critical of unitary, hegemonic and imperial notions of Euro-centrism. It situates the subject in transit within different identity-formations, but sufficiently anchored to a historical position to accept responsibility for it.¹⁴²

Hos Braidotti bär det nationalistiska och fascistiska Europa också på en nomadisk berättelse om ett mångfacetterat och kosmopolitiskt Europa. Denna berättelse mobiliseras i hennes tänkande i en vision om ett Europas minoritets-blivande, där det europeiska enbart utgör ett av många möjliga centra, en periferi bland andra. En vision där det post-nationalistiska Europa ställs mot myten om en europeisk och vit homogen identitet sprungen ur 1800-talets universalism. Dessa två sidor av det europeiska projektet verkar i den sena kapitalismen under en schizofren logik, och tycks genom historien framträda i symbios med varandra.¹⁴³ Braidotti tar sin utgångspunkt i de utopiska incitament om gränslöshet och antifascism som den europeiska unionen en gång samlades kring.¹⁴⁴ Det post-nationalistiska Europa är ett Europa som motsvarar den mångfald det i själva verket utgörs av, bortom idén om ett homogent subjekt knutet till och hemmahörande i nationen.¹⁴⁵ Genom att utgå från sin egen historiska lokalitet synliggör Braidotti det europeiska projektets komplexa väv, och visar därmed på dess flyktighet och ständiga föränderlighet, subjektet ska på det här sättet alltid förstås som inbäddad i det kollektivs historia. Braidottis egen historiska lokalitet är bara ett ögonblick bort från den exil Benjamin befann sig i under 1930-talet, deras tänkande är också tätt sammanvävt i den historiska situation som utgörs av det europeiska.¹⁴⁶ Den egna erfarenheten är för Braidotti högst central i tänkandet kring det europeiska som nomadisk identitet:

¹⁴² Rosi Braidotti, "A Critical Cartography of Feminist Post-postmodernism", Australian Feminist Studies, Vol. 20, No. 47, July 2005, s.174

¹⁴³ Braidotti, 2006,s.80

¹⁴⁴ Ibid.s.70

¹⁴⁵ Ibid.s.69

¹⁴⁶ Braidotti, 2011a, s.31

Being a European for me means inhabiting such historical contradictions and experiencing them as an imperative political need to turn them into spaces of critical resistance to hegemonic identities of all kind. Thus I can say that I had the condition of migrant cast upon me, but I chose to become monad, that is to say, a subject in transit and yet sufficiently anchored to a historic position to accept responsibility and therefore make myself accountable for it. ¹⁴⁷

Braidotti tecknar ett Europa där migration och konstant rörelse utgör dess själva kärna, snarare än undantag, i motsats till den berättelse där nationalstatens fixerade mönster står som normativ figur: ”*European* stands for physical mobility through endless waves of migration that are seldom taken into account in the national narratives of European states.”¹⁴⁸ En nomadisk europeisk identitet innebär att erkänna och synliggöra de motsättningar som den hegemoniska vill skyla över, och därmed ta ansvar för sin egen lokalitet i det historiska.

Benjamin använder sig i *Passagearbetet* genomgående av en litteratur präglad av nationalistiska, proto-fascistiska och anti-semitiska föreställningar, trots detta är det nationalistiska Europa påfallande frånvarande i passagearbetets framställning, vilket inte kan sägas varit fallet i Benjamins liv under tiden det skrevs, som judisk-tysk intellektuell var det präglad av ett sönderfallande Europa under 1930-talet och en framväxande fascism. Denna tystnad är på många sätt talande, och kan läsas som en kritik av nationalismens identitetsbygge.¹⁴⁹ Den litteratur Benjamin använder sig av för att framställa den europeiska moderniteten består till stor del av olika reseskildringar och nationalistiska berättelser om imperiebyggande, de berättelser om det europeiska som växte fram under 1800-talet i syfte att lyfta fram varje nations specifika karaktär och framställa staden och nationen som konsumtionsvara.¹⁵⁰ Benjamin använder sig av dessa källor på ett sätt som tycks vilja visa fram nationalstatens som ett mytiskt idébygge, genom att montera ned det i alla dess delar. Detta är talande för hur Benjamin använder sig av källor på ett sätt som vänder dem emot sig själva. Detta sätt att hantera den europeiska nationalismen på kan förstås som ett medvetet val att skriva fram historien på ett annat sätt, bortom nationalstatens logik. *Passagearbetet* kan därmed sägas rymma en mot-historia om det europeiska, ett annat narrativ än det nationalistiska.¹⁵¹ I *Passagearbetet* flimrar ett annat, glömt, Europa förbi bortom imperierna, i dess skärvor och fragment. Nationen framstår utifrån denna horisont som en imaginär och

¹⁴⁷ Ibid. s. 34

¹⁴⁸ Ibid. s. 33

¹⁴⁹ Buse m.fl, s.125

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Ibid.

drömsk konstruktion. Eiland/Jennings visar hur Benjamin på ett närmast performativt sätt i sin person tycks fånga in en specifik europeisk intellektuell identitet, som under den här perioden hotades av utplåning.¹⁵² I texter skrivna under de mest kaotiska förhållanden söker Benjamin frammana den utopiska energi som ligger lagrad i idén om Europa,¹⁵³ liksom en arkeolog sänker han sig allt djupare ned i den europeiska idéhistoriens alla överlagringar.

3.3. *Den minoritära historien*

Den minoritära historien utgör hos Braidotti en immanent och nomadisk strategi som syftar till att ur den europeiska historien frambringa andra lokaliteter och möjliga utgångspunkter, för att därigenom kunna röra sig mot en minoritär, icke-hegemonisk och föränderlig vision om det europeiska. Att omintetgöra dess historiska position av privilegierad osynlighet, kritiken av den europeiska historien av nationalism, fascism och kolonialism utgör här en central punkt. Braidotti ser i icke-hemmahörandet och oförmågan att identifiera sig med den nationalistiska idén om Europa en potentiellt omvälvande kraft:

The challenge consists in trying to relocate white European identity, so as to undo its hegemonic tendencies. I refer to this kind of identity as 'nomadic'. Being a nomadic European subject means to be in transit within different identity-formations, but sufficiently anchored to a historically position to accept responsibility for it. Dispelling the privilege of invisibility that was conferred on Europe as an alleged center of the world and assuming full responsibility for the partial perspective of its own location can open up a minoritan European space.¹⁵⁴

Den judisk-europeiska identiteten bär för Braidotti på en sådan berättelse. En berättelse om en trans-europeisk, diasporisk och kosmopolitisk identitet,¹⁵⁵ och en intellektuell miljö som nästintill förintades av fascismen under andra världskriget. Här skedde också ett abrupt brott i den europeiska kritiska filosofins historia, Braidotti menar att detta först kom att återaktualiseras i det poststrukturalistiska tänkandet, vilket exempelvis syns i omvärderingen och betydelsen av Nietzsche för de senaste årtiondenas feministiska teoribildning.¹⁵⁶ Denna berättelse är Benjamin också en viktig del av, Benjamin upplevde under sin livstid hur den intellektuella miljö han gjort till sitt hem systematiskt bröts ned.¹⁵⁷ Braidotti talar här med

¹⁵² Eiland, Jennings, s. 2

¹⁵³ Ibid. s. 191

¹⁵⁴ Braidotti, 2006, s. 75

¹⁵⁵ Ibid. s. 70

¹⁵⁶ Ibid. s. 22

¹⁵⁷ Eiland, Jennings, s.195

Hannah Arendts tankar om ett flexibelt medborgarskap, hon pekar på hur den judiska och kosmopolitiska identitet Arendt skriver fram kan förstås som svarande mot en alternativ genealogi över Europa: ”The jewish diasporic cosmopolitan subject stands for a flexible model of accountable and responsible citizenship that allows for multiple modes of belonging. This is of great inspiration for a new European civil and political space.”¹⁵⁸

Benjamin var djupt involverad i den diskussion som pågick före och under mellankrigstiden kring den judiska identiteten och frågan om dess separatism eller assimilering, som också handlade om huruvida den judiska identitet var att betrakta som europeisk eller inte.¹⁵⁹ Denna diskussion uppkom som ett svar på mellankrigstidens växande fascism och anti-semitism. I läsningen av Leibniz monadologi influerades Benjamin av två samtida uttolkare, Hermann Cohen och Heinz Heimsoeth, vilka representerade två motsatta tolkningar av Leibniz och intog två radikalt skilda positioner i den samtida kontexten.¹⁶⁰ Schwebel visar hur dessa positioner måste sättas i relation till den ökade anti-semitismen bland tyska intellektuella under slutet av 1800-talet som också reflekterades i den samtida receptionen:

At issue here are not only two divergent interpretations of Leibniz, but also two ways of understanding the *national spirit* of German philosophy, and Leibniz’s place within the canon. Cohen argued that a common idea strove for expression in Maimonides, Leibniz, and Kant. His emphasis on the commonality between German philosophy and Jewish thought cannot be understood apart from the circumstances which prompted this argument, namely, the rise of anti-Semitism amongst German intellectuals towards the end of the nineteenth century.¹⁶¹

Heimsoeth aktualiserar Leibniz i en oavbruten tradition där modernitet och det kristna tänkande sätts i samband med en form av spekulativ ur-tysk mysticism, han tog också värvning i nazistpartiet 1933,¹⁶² medan Cohen pekar mot hur den västerländska rationalismen och upplysningstänkandet är bunden till en judisk tanketradition. Heimsoeth skiljer här ut en obruten västerländsk kristen linje från det orientaliska tänkandet, i vilken han menar att det judiska också ingår.¹⁶³ Benjamins tolkning av Leibniz där monaden förstås som svarande mot en metafysik präglad av en serie intensiteter, utgörs av en syntetisering av de båda, menar

¹⁵⁸ Braidotti, 2006, s.71

¹⁵⁹ Eiland, Jennings, s. 82

¹⁶⁰ Schwebel, s. 19

¹⁶¹ Ibid. s. 21

¹⁶² Ibid. ss. 23-24

¹⁶³ Ibid.

Schwebel. Vad Cohen inte förmår är att förstå hur barockens allegoriska form utgörs av en dialektisk syntetisering, därmed förblir den låst i historien. Den allegoriska figuren är hos Benjamin istället tätt sammankopplad med den montagelika framställningen av historien, där historien alltid potentiellt kan aktualiseras i det nutida:

According to Benjamin, however, Cohen was unable to grasp the dialectical synthesis of allegorical form, which simultaneously empties the idea of God from any trace of worldly becoming, while drawing from it a wealth of worldly detail. In the final turn of Benjamin's dialectical argument, this arrangement of dead knowledge redeems the idea by preserving an image of what has been lost.¹⁶⁴

Den tolkning som Cohen förespråkar kan sättas i relation till en vidare samtida liberal hållning vilken syftade till att uppnå en normalisering av det judiska tänkandet, där den judiske tänkaren Martin Buber var ledande. Buber talade, precis som Cohen, om det judiska som en föregångare till Kants rationalism och nära sammanlänkat med idén om den moderna nationalstaten.¹⁶⁵ Denna tendens var Benjamin starkt kritisk till, istället influerades han av de mer radikala och utopiska dragen i den judiska historie-filosofin.¹⁶⁶ Hos Benjamin är det judiska tänkandet tätt bundet till en idé om hur det utopiska lagras i det kollektiva, vilket tar sig uttryck i en revolutionär messianism, vars gnista i varje epok återigen kan aktualiseras, som Benjamin skriver i de historiefilosofiska teserna.¹⁶⁷ Det kabbalistiska konceptet om *tikkun* är viktigt här, vilket Margareta Cohen beskriver som en praktik av att samla ihop de fragment som en gång tänkts ha varit sammanfogade i en helhet. Detta har också influerat Benjamins historiografiska metod, där han sätter denna förståelse samman med surrealisternas tanke om att en befrielse först kan uppstå ur ett förlösande av återhållna kollektiva minnen.¹⁶⁸ Det teologiska är hos Benjamin därmed alltid satt i relation till det politiska, i minnet av det förflutna kan vi söka upprättelse för det som gått förlorat i det nutida, som Benjamin beskriver i Passagearbetet:

Minnet kan förvandla det oavslutade (lyckan) till något avslutat och det avslutade (lidandet) till något oavslutat. Det är teologi: men när vi minns gör vi en erfarenhet som förbjuder oss att förstå

¹⁶⁴ Ibid. s. 37

¹⁶⁵ Buse m.fl, s.45

¹⁶⁶ Schwebel, s.44

¹⁶⁷ Benjamin, 2014, s. 182

¹⁶⁸ Margaret Cohen, "Benjamin's phantasmagoria: the Arcades Project " i *The Cambridge companion to Walter Benjamin*, New York: Cambridge University Press 2004, s. 210

historien principiellt ateologiskt, lika litet som vi får försöka skriva den med hjälp av omedelbart telologiska begrepp.¹⁶⁹

Detta kan knytas till Braidottis sätt att återvända till historien och därur fånga upp berättelser som motsäger berättelsen om ett homogent, nationalistiskt Europa. För Braidotti utgör detta ett sätt att visa på de mångfacetterade berättelser som däri rymms. Vithet är i denna berättelse bara en komponent bland andra i en komplex väv av skiftande identiteter, vilket utgör det europeiskas egentliga historiska kartografi. Mot den homogena nationalismens berättelse ställer Braidotti berättelsen om det diasporiska, mobila och kosmopolitiska. Braidottis projekt ska förstås som ett försök att mobilisera tänkandet i ett Europas minoritetsblivande, och därigenom teckna en annan kartografi över den europeiska historien såväl som dess samtid. I Benjamin tänkande framkommer de dolda skikt som segraren vill gömma undan, *Passagearbetet* kan läsas som en vindlande kartografi över det dolda och glömda Europa, där de nationella gränserna luckras upp och ständigt förflyttas.

3.4. Den polyglotta figurationen

”The map is invisible or, rather, available only to those who have been trained to read invisible ink.”¹⁷⁰

Braidottis polyglotta subjekt ska förstås som en figuration för att beskriva det skrivande, tänkande, trans-nationella subjekt som förmår agera utifrån ett icke-hemmahörande i världen, som förmedlar en erfarenhet av en existens på gränser.¹⁷¹ I likhet med det nomadiska subjektet är det polyglotta ett performativt sätt att för Braidotti skriva fram en erfarenhet av fragmentering och splittring som trots detta möjliggör agens. Det överskrider någonstans sin etymologiska betydelse av flerspråkighet, och antar en egen karaktär. Genom att väva samman sina egna erfarenheter med en affirmativ teori kring livet som präglat av ständig rörelse och skillnad skapar Braidotti i den polyglotta figurationen ett sätt att tala om och ge ord åt dessa erfarenheter. Det ska förstås som en politisk fantasi eller fiktion som överskrider gränsen mot det verkliga, som affirmativt skriver fram en utopisk idé om subjektet och får den att verka i rummet. Detta ska också förstås i relation till en metod som syftar till att skapa epistemologiska brott, att bryta med en idé om hur teori kan och bör framställas, vilket

¹⁶⁹ Benjamin, 2015, s.449

¹⁷⁰ Braidotti, 2011a, s. 45

¹⁷¹ Ibid. s. 39

Braidotti beskriver i termer av ett transdisciplinärt bricolage.¹⁷² Braidotti skriver genom den polyglotta figurationen fram de egna erfarenheterna och tydliggör också hur och när dessa resonerar med det kollektiva, i ett slags upplösande mellan det individuella och det kollektiva. Kanske kan man förstå denna figuration i relation till hur Benjamin ser den moderna erfarenheten förflyttad in i litteraturen. I likhet med hur Benjamins förstår Prousts arbete som ett erinringens vävande, ett djupdykande i det ofrivilliga minnet,¹⁷³ förstår polyglotten sin identitet som ett återsamlade och performativt framställande av minnen:

The polyglot as nomad in between languages banks on the affective level as his resting point; he knows how to trust traces and to resist settling into one, sovereign vision of identity. The nomad's identity is a map of where she has already been: she can always reconstruct it a posteriori as a set of steps on an itinerary. But there is no triumphant *cogito* supervising the contingency of the self: the nomad stands for movable diversity; the nomad's identity is an inventory of traces.¹⁷⁴

Minnet och dess motpart glömska är som jag tidigare visat högst närvarande i Benjamins historiefilosofiska tänkande. Braidottis figurationer är mobiliserade för att minnas det som annars hotar att glömmas i de stora historiska narrativen, de förkroppsligar så att säga dessa minnen. Precis som hos Benjamin är språket helt centralt i Braidottis tänkande. Ett språk som Sandra Ponzanesi beskriver i *Translating Selves: On Polyglot Cosmopolitanism* som ett språk i ständig förändring, ett språk som syftar till att skapa nya flyktvägar i ett nät av produktiva missförstånd: "The polyglot, therefore, does not lay claim to any kind of natural symbolic order, but rather translates through multiple language and identities."¹⁷⁵ Hon sätter den polyglotta figuren i relation till Braidottis egna erfarenheter av att röra sig mellan språk och länder. Ponanzi knyter också an till Benjamin idé om hur översättningens praktik alltid är produktiv, den syftar inte enbart till att skapa en ren kopia av originalet, vid varje översättning uppstår ovillkorligen någonting nytt.¹⁷⁶ Braidottis tänkande kring språk ska här förstås som performativt, snarare än lingvistisk, det är ett sätt att tala om och synliggöra en erfarenhet av språk som också har materiella konsekvenser, ett språk som är tätt sammanvävt med ett ständigt blivande. Ponanzi skriver:

¹⁷² Ibid. s. 66

¹⁷³ Walter Benjamin, "Till bilden av Proust", *Bild och Dialektik*, Göteborg: Daidalos, 2014, s. 200

¹⁷⁴ Braidotti, 2011a, s.41

¹⁷⁵ Sandra Ponzanesi "Translating Selves: On Polyglot Cosmopolitanism", I Bolette Blaagaard, Iris van der Tuin (red) *The subject of Rosi Braidotti*, London: Bloomsbury, 2015, s.193

¹⁷⁶ Walter Benjamin, "Översättarens uppgift", *Språkfilosofiska texter*, Göteborg: Daidalos, 2013

This is to be attributed to Braidotti's understanding of the polyglot not just as part of a structural system of language but also as partaking in the material embedding of growing up with different languages, which resonate with different places, personal and professional relations, private and political articulations – languages that accompany the “migrant” or “nomadic self” not as a medium that conveys the message but as a performative force that is distinctive in each of its individual enunciations and articulations, replete with differences, and repetition.¹⁷⁷

Det polyglotta subjektet är någon som likt en kartläsare förmår orientera sig utifrån historiens och identitetens sprickbildningar. I kontrast mot en hegemonisk och unitär förståelse av det moderna subjektet är det polyglotta ett subjekt som lever och andas skillnad, i det intrasslade och produktiva nät av missförstånd som utgör översättningens föränderliga praktik:

The polyglot surveys this situation with the greatest critical distance; a person who is in transit between the languages, neither here nor there, is capable of some healthy skepticism about steady identities and mother tongues. In this respect, the polyglot is a variation on the theme of critical nomadic consciousness: being in between languages constitutes a vantage point in deconstructing identity.¹⁷⁸

I likhet med Benjamins flanör söker den Polyglotta nomaden efter spår i det kollektivas undermedvetna. Den ser mönster och repetition där andra ser kaos. Braidotti talar om denna identitet som ett slags arkiv av spår. En identitet som rör sig obehindrat över tidslinjer men samtidigt är fast förankrad i sin specifika historiska lokalitet, i likhet med hur Benjamin skriver fram den materialistiska dialektikern som någon som orienterar sig genom historiens karta och där förmår aktualisera spänningen mellan dåtid och nutid. Det polyglotta subjektet är ett subjekt som kan läsa det osynliga karta, som kan aktualisera den bortglömda kunskap vilken Benjamin tematiserar i den mimetiska förmågan att ut ur stjärnbilderna kunna utläsa en dold kunskap.

3.5. Mot en ny kosmo-politik bortom det unitära subjektet

Ett återkommande spår i Benjamins förståelse av de förändrade villkoren för människan under moderniteten är intresset för de utopiska bilder som ligger lagrade i den kollektiva fantasin. Att lokalisera och aktivera dessa *önskebilder* utgör en central del av *Passagearbetet*. Dessa omvandlas genom att sammanställas i den dialektiska bilden till verktyg för att bryta upp

¹⁷⁷ Ponzanesi, s.193

¹⁷⁸ Braidotti, 2011a, s.39

historiens kontinuum, och är sprungna ur kapitalismens fantasmagoriska varuform och dess begärsfyllda dialektik.¹⁷⁹ Benjamin talar här med Marx idé om de produktiva och potentiellt revolutionära krafter som moderniteten också bär på, vid sidan av dess destruktiva krafter. Benjamin söker efter spåren av de utopiska bilderna i det mest vardagliga, i arkitekturen och de flyktiga modena:

Erfarenheterna av det klasslösa samhälle är lagrade i kollektivets undermedvetna och ger – under sammansmältning med det nya – upphov till utopin, vilket har lämnat spår efter sig i tusentals konfigurationer i det dagliga livet: från de bestående byggnadsverken till de flyktiga modena.¹⁸⁰

Susan Buck-Morss visar hur Benjamin förstod de nya teknologierna under moderniteten i relation till framväxten av en ny form av natur, denna representeras i sin linda under 1800-talet ännu av bilder hämtade från den gamla, organiska naturen.¹⁸¹ Buck-Morss talar om dessa bilder hos Benjamin som en form av tecken för en övergångsfas, de är föräningar om någonting ännu bara annat. De är ännu låsta i kapitalismens mytiska sfär, men i brytningspunkten mellan den nya naturen och den gamla uppstår ett brott, i vilket någonting nytt kan bryta fram. Detta nya kan inte utvinnas ur det gamla, det kommer ta en form vilken vi ännu inte kan sätta ord på:

Benjamin is not maintaining that the contents of past myths-provide a blueprint for the future. To believe that they could is purely Utopian. Nowhere in his writings do the ur-images have a status other than that of dream symbol. They provide the motivation for future emancipation, which will not be literally a restoration of the past, but will be based on new forms that "we are only beginning to surmise."¹⁸²

Benjamins kritik kan sägas syfta till att frigöra den utopiska och kreativa kraft som under kapitalismen ligger förborgad i ett mytiskt drömtillstånd, och därigenom skapa nya former för det kollektiva. För att detta ska kunna möjliggöras måste de kollektiva drömbilderna först utkristalliseras och sedan överskridas för att dess fulla radikala potential ska kunna aktiveras, de ligger ännu oförlösta i sina arkaiska representationer:

¹⁷⁹ Benjamin, 2015, s.80

¹⁸⁰ Ibid.

¹⁸¹ Susan Buck-Morss, *The dialectics of seeing*, Cambridge, Mass.: MIT Press, 1989, ss.56-57

¹⁸² Ibid. s. 116

Benjamin writes that in the nineteenth century, the development of the technical forces of production "emancipated the creative forms [Gestaltungsformen] from art, just as in the sixteenth century the sciences liberated themselves from philosophy."⁷³ This is quite an extraordinary claim. It implies that, just as reason ("the sciences"), once having become secularized ("liberated from philosophy"), became free to be applied instrumentally to processes of social production, so imagination, inspired by "the creative forms" of technology and diverted from purely aesthetic goals (that is, "emancipated from art"), can be applied to the task of constructing a new basis for collective social life.¹⁸³

De nya teknologierna har skapat en situation där gränserna mellan kropp och sinne tycks stå inför en tilltagande upplösning. Fram träder en kropp som inte känner sina egna gränser, Benjamin vill skapa en förståelse för de djupa implikationerna av den alieneringsprocess som subjektet genomgår under moderniteten, i relation till Marx analys av den tilltagande alieneringen under kapitalismen. Den nya teknologin skapar en helt ny form av perception som också innebär en strukturell omvandling av medvetandet. Denna perception uttrycks för Benjamin i Baudelaires insikter om det moderna som en serie ständiga chocker.¹⁸⁴ I arbetet med Baudelaire framstår denne som förkroppsligande, performativt, just denna alienation: "Baudelaires unika betydelse består i att han som den förste, och även mest oförvillat, har gjort den inför sig själv alienerade människan, i ordets dubbla betydelse, gripbar – identifierad – och bepansrad mot den reifierade världen."¹⁸⁵ Benjamin förstod moderniteten som ett ständigt, utdraget, traumatillstånd i Freuds bemärkelse,¹⁸⁶ vilket står i nära relation till de nya medieteknologiernas fragmenterade framställning av verkligheten där kamerans och filmens förmåga att slunga bilder mot ögat och att frysa sekunder skapar en ny slags temporalitet.¹⁸⁷ Benjamin talar i *The Storyteller: Observations on the Works of Nikolai Leskov* om hur döden, som tidigare varit en integrerad del i den mänskliga erfarenheten som också upprättade ett band mellan individ och kollektiv, under moderniteten i allt större utsträckning förflyttas till det kliniska, avgränsade och vetenskapliga rummet.¹⁸⁸ Hos Foucault är det separeringen av döden från livet som möjliggör framväxten av en bio-politik under moderniteten, Braidotti utvecklar och fördjupar Foucaults begrepp om *bio-makt* i relation till det ständigt expanderande teknologiska administrerandet av döden, vilket under den sena kapitalismen tar

¹⁸³ Ibid. s. 125

¹⁸⁴ Weigel, 2015, s.347

¹⁸⁵ Benjamin, 2015, s. 298

¹⁸⁶ Weigel, 2015, s.363

¹⁸⁷ Benjamin, 2013, s. 138

¹⁸⁸ Walter Benjamin "The storyteller: Observations on the Works of Nikolai Leskov", *Selected writing vol. 3*, Cambridge, London: The Belknap press of Harvard university Press 2002 s. 152

sig uttryck i en pervers form av posthumanism där livet självt utgör den yttersta handelsvaran.¹⁸⁹ I och med de nya bio-teknologierna fördjupas ett negativt skillnads skapande, där teknologin används för att på ett alltmer avancerat sätt administrera och kontrollera livet. Vid sidan av bio-teknologiernas livsuppehållande funktioner sker också ett allt större utplånande av oönskade andra – migranter, krigsoffer, asylsökande,¹⁹⁰ Braidotti talar här om en *nekro-politik* som en utveckling av bio-politiken.¹⁹¹ Hon sätter det kosmopolitiska i relation till Agambens ”nakna liv”, och Arendts vilja att upprätta en ny global sårbarhet, där rätten till rättigheter utgör dess centrala fundament, men tillägger att en kosmopolitism byggd på en idé om en global sårbarhet tenderar att förstärka ett negativt skillnadsbegrepp, istället måste en ny nomadisk kosmo-politik upprättas i relation till ett begrepp om skillnad som är positivt och affirmativt, snarare än negativt och destruktivt.¹⁹²

Mot den negativa skillnadslogiken betonar Braidotti behovet av en ny form av kollektiv fantasi (”social imagery”) som förmår aktivera de nya teknologiernas immanenta potential att radikalt omvandla själva grunderna för hur vi förstår liv som sådant, och därmed föreställa oss en kollektiv och relationell framtid. Denna affirmativa sida av de nya bio-teknikerna suddar också ut gränserna mellan det mänskliga och det icke-mänskliga och kan radikalt ompröva vår förståelse av livets materiella gränser. Braidotti menar att nya figurationer måste skapas för att representera denna komplexa och kollektiva ontologi, det kosmopolitiska subjektets figuration ska förstås som en överskridande vision om ett inter-relationellt subjekt. En sådan kartografi är dock inte möjlig att tänka inom den kapitalistiska logikens ramverk, den måste därför frambringas genom ett affirmativt och kreativt tänkande:

The conditions for renewed political and ethical agency and for a radical redefinition of cosmopolitan relational ethics cannot be drawn from the immediate context or the current state of the terrain in advanced capitalism. They have to be generated affirmatively and creatively by efforts geared to creating possible futures, by mobilizing resources and visions that have been left untapped and by actualizing them in daily practices of interconnection with others.¹⁹³

¹⁸⁹ Braidotti, 2013, s.7

¹⁹⁰ Braidotti, ”Becoming world”, Braidotti, Hanafin, Blaagard (Red.) *After Cosmopolitanism*, Oxon, New York: Routledge, 2013, s. 13

¹⁹¹ Braidotti hämtar detta begrepp från den post-koloniala filosofen Achille Mbembe, Braidotti ”becoming world” s. 11, Se även ”Chapter 3 The inhuman: Life beyond death”, *The Posthuman*, Cambridge, Malden: Polity Press, 2013.

¹⁹² Braidotti, 2013, s. 13

¹⁹³ Ibid. s. 23

I den komplexa terräng som utgörs av den sena kapitalismen, söker Braidotti genom sina figurationer nya sätt att upprätta nya punkter för agens på. Det är i relation till detta man ska förstå Braidottis vision om en kosmo-politisk kosmopolitism. Bortom det unitära och fixerade subjektet framställer Braidotti en vision om ett nomadisk och kosmopolitiskt subjekt i ständig rörelse, ett subjekt som förmår svara mot en värld i ständigt blivande. I denna vision mobiliseras det affirmativa och affektiva, där minnet och fantasin är bärande delar, i en bild som sträcker sig bortom humanismens eurocentriska och binära subjekt.¹⁹⁴

4. Avslutande diskussion och vidare perspektiv

Genom att lyfta fram och accentuera affiniteter i Braidotti och Benjamins tänkande kring det historiska och de metodologiska och epistemologiska aspekterna av detta, har jag velat skapa nya utgångspunkter för vidare läsningar av de båda. Genom en affirmativ läsart träder ett flertal produktiva ingångar till de bådas tänkande fram. Sprängkraften i Benjamins historiefilosofiska metodologi kan ständigt aktualiseras på nytt, genom att ställa den historiska detaljen mot nutiden och därigenom belysa samtiden på nya och oväntade sätt. Braidottis nomadiska filosofi och Benjamins monadiska historiefilosofi bär också på gemensamma genealogiska utgångspunkter, denna genealogi utgör, vilket tydliggörs i Schwebels avhandling, ett dolt strata i Benjamins tänkande som först de senaste åren på allvar har börjat lyftas fram i Benjamin forskningen.¹⁹⁵ Hur Benjamins tolkning och tillämpning av monadens metafysik och dess konsekvenser för en specifik materialitet och perception i relation till framställningen av historien förhåller sig till Deleuze tolkning av Leibniz monadologi, vilket Braidottis i sin tur utvecklar i nomadologin, utgör ytterligare ett intressant spår i denna forskning.¹⁹⁶ Genom att vidare undersöka denna genealogi kan också den plats som Benjamin innehaft i den kritiska teorin historiskt såväl som i en samtida kontext komma att omprövas. Det är också tydligt att den relationella läsning av Benjamins hela verk som syns i Schwebel och Weigels läsningar, men som också Eiland och Jennings lyfter fram, bär på stora fördelar och kan synliggöra hur delar av Benjamins tänkande kan läsas samman på nya och produktiva

¹⁹⁴ Ibid. s.24

¹⁹⁵ Schwebel redogör för tidigare läsningar av Benjamin och monaden och lyfter bland annat fram Peter Fenves, *Arresting Language: From Leibniz to Benjamin*, Stanford, Calif: Stanford University Press, 2001, och ett kapitel i Samuel Webers *Benjamins – Abilities*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2008.

¹⁹⁶ Exempelvis har Timothy Flanagan i två artiklar undersökt relationen mellan Benjamin och Deleuze analys av barocken och dess konsekvenser för deras respektive filosofi generellt, i "The Free and Indeterminate Accord of 'The New Harmony': The Significance of Benjamin's Study of the Baroque for Deleuze", i van Tuinen, McDonnell (red.) *Deleuze and The Fold: A Critical Reader*, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan, 2010, och "The Thought of History in Benjamin and Deleuze", i Bell, Colebrook (red.) *Deleuze and History*, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2009

sätt. Vidare har jag genom en sammanläsning av Benjamin och Braidotti velat undersöka möjligheterna i Braidottis nomadiska filosofi i relation till frågor kring subjektet och historieskrivningen. Vad kan i Braidottis posthumanistiska och nomadiska tänkande på ett produktivt sätt vidareutvecklas? *The spirit of revolution – Beyond the dead ends of man*¹⁹⁷ öppnar upp för en viktig kritik och vidareutveckling av det posthumanistiska fältet. Den ställer frågor kring vad vi egentligen kan föreställa oss bortom humanismens dödförklarade subjekt.¹⁹⁸ Utgör den post-antropocentriska och posthumanistiska vision om subjektet Braidotti skriver fram ännu en återvändsgränd, ett förstärkande av den västerländska universalismens och fallocentrismens dödsgrepp, vilket den vill skriva sig ut ur? Kan vi förlita oss på att nya figurationer kring subjektet som en transformerande och vitalistisk kraft, ett återvändande till livet självt, kan övervinna nyliberalismens, fascismens och kolonialismens katastrofer? Eller upprättas här ännu ett abstrakt begrepp om livet, bortom dess materiella och diskursiva villkor? Vilka subjekt inkluderas i denna vision, och vilka förblir de andra? Vilka former av agens, som också sträcker sig bortom individen, kan här upprättas? Braidotti formulerar delvis ett svar på dessa frågor i ”Don’t agonize, organize”, här aktualiserar på nytt frågan om hur vi kan upprätta ett strategiskt vi som svar på en samtid alltmer präglad av ökande populism och fascism, av det Deleuze och Guattari kallade ”mikro-fascism”, i denna kontext ställs frågan om ett möjligt post-nationalistiskt Europa på sin spets. Här synliggörs hur Braidotti ständigt återvänder till och omförhandlar sina egna begreppskonstruktioner, de ska därmed förstås som nomadiska och föränderliga i sin själva konstruktion, mer än något annat är de strategiska punkter att formera ett dynamiskt och ständigt föränderligt tänkande utifrån.

Benjamins metoder för att läsa och framställa historien är präglade av monadens relationella metafysik, där kunskapen om historien endast kan utvinnas ur det noggranna studiet av den mikrologiska detaljen. Det är ett tänkande som rör sig bort från en förståelse av världen som roterande kring *en* central punkt, istället möjliggörs ett relationellt tänkande mellan centrum och periferi. Vad Benjamin finner hos Leibniz är ett sätt att tänka som inte reducerar världen i klart avgränsade kategorier, därigenom upprättar han en kritik av Kant och upplysningens idé om en ren och klart avgränsad materialitet. Schwebel tydliggör hur monaden i Benjamins tillämpning utgör ett bevis på att verkligheten inte slutgiltigt kan

¹⁹⁷ Drucilla Cornell, Stephen D. Seely, *The spirit of revolution – beyond the dead ends of man*, Cambridge, Malden: Polity Press, 2016.

¹⁹⁸ *Ibid.* s.15

klarläggas i ett antal fundamentala sanningar. Monaden skapar istället ett till synes oändligt genererande av ingångar till ett specifikt område, den kan inte en gång för alla redas ut.

Braidotti och Benjamin situerar båda sitt tänkande i en prövande rörelse framåt, i ett tänkande som ständigt är på väg någon annanstans, som ställer sig vidöppet för konsekvenserna av de associationer det skapar. De är båda visionära och svårfångade, deras tänkande undgår att på ett enkelt sätt kunna avgränsas inom specifika epistemologier och diskurser. Braidotti söker genom nomadologin den utopiska icke-plats där ett annat tänkande kan börja ta form, och beskriver sitt tänkande som succesivt och prövande:” My thinking grows by adding gradually small pieces or flashes of colorful insight onto an existing canvass. Because I think in successive steps, the process sometimes gets ahead of me and the ideas grow like some astonishing amoeba, much to my own surprise and delight. “¹⁹⁹ Vad som framträder är ett riskfyllt tänkande som förmår sträcka sig ut över sina egna gränser, som vill teckna nya kartografier över flyktlinjer ut ur moderniteten.

Benjamins tänkande är på samma sätt präglad av ett riskfyllt och prövande modus, vilket framträder i intresset för den lek med ödet spelaren iscensätter, eller i den mimetiska, icke-rationella och kroppsliga kunskap som under moderniteten fallit i glömska. Benjamin är en tänkare som ständigt går vilse i tanken och idéerna, som därigenom skapar nya och oväntade sammanlänknings mellan till synes skilda punkter. Benjamins historiesfilosofiska metod upprättar ett brott med framställningen av en homogen och intakt historieskrivning, i mellanrummet som där uppstår kan andra typer av erfarenheter och bilder bryta fram och ta plats. Jag har här visat på hur detta kan sägas bära på affiniteter med Braidottis nomadiska och kartografiska framställning av historien, med den vitalistiska och affirmativa kraft, *zoe*, vilken Braidotti sätter i samband med upprättande av nya kartografier över livet och subjektet bortom det antropocena tillståndet. Braidotti visar att den kritiska teorin måste omvandlas i ett mer komplext och rigoröst tänkande, som förmår svara mot ett positivt begrepp om skillnad och verka som en motvikt till den sena kapitalismens negativa skillnadsmaskin.²⁰⁰

Braidotti och Benjamin är båda tänkare upptagna av minne och erfarenhet. Hos de båda är dessa komplexa fält tätt sammanbundna med ett sätt att förstå, framställa och läsa historien. De är båda tänkare som intresserar sig för det avfall och de rester som de hegemoniska narrativen ständigt lämnar efter sig, för de berättelser och subjekt som där obemärkt flimrar förbi, där den homogena historieskrivningen enbart förmår ge röst åt segraren, som

¹⁹⁹ Braidotti, 2011a, s.46

²⁰⁰ Braidotti, 2013, s.87

Benjamin uttrycker det i de historiefilosofiska teserna.²⁰¹ Detta kan ses som en ledande princip i *Passagearbetet* där Benjamin intresserar sig för det som ”läcker” ut ur historien. Braidotti förhåller sig på ett liknande sätt till användandet av citat som Benjamin gör i den montagelika framställningen av historien, där syftet är att genom varje ny konstellation framställa någonting nytt. Det avgörande är, för Braidotti, de affektiva, utåtriktade och relationella punkter en text förmår skapa. Denna metod möjliggör ett sätt att upprätta en specifik textuell temporalitet där erfarenheter och minnen som skilts av tid och rum åter kan ställas sida vid sida:

The authoritativeness of citation is discarded for an altogether different kind of accuracy. The “truth” of a text resides rather in the affect, i.e., the kind of outward-bound interconnections or relations that it enables, provokes, engenders and sustains. Thus a text is a relay point between different moments in space and time, as well as different levels, degrees, forms, and configurations of the thinking process. Thinking, like breathing, is not held into the mold of linearity, or the confines of the printed page, but it happens outside, out of bounds, in webs of encounters with ideas others, texts.²⁰²

Braidottis kartografiska figurationer bär på likheter med Benjamins metod att aktualisera historien i bilder och öppnar därmed upp för att låta andra slags berättelser och representationer ta plats. Figurationen syftar till att asymmetriskt aktualisera vitt skilda fält i nya konstellationer, avbrottet, dissonansen och det icke-kontinuerliga träder här fram som primära noder i den historiska orienteringen. Benjamin återkommer ständigt till det nära läsandet, att förlora sig i materialet, i ett kroppsligt, nära och affektivt läsande. Platsen där läsningen utförs är ständigt närvarande, den är alltid situerad och förankrad i rummet, som i denna korta aforism som tycks tala om något i läsningen ännu bara annat. ”Och senare, ytan av glas framför min plats på Staatsbibliothek; icke beträdd trollkrets, jungfrulig mark för de av mig frambesvarna gestalternas fotsulor.”²⁰³ I likhet med hur Benjamins intensiva nu, där något plötsligt blir gripbart, och historiens sanna undantagstillstånd av katastrof kan bli synligt,²⁰⁴ också rymmer möjlighet till handling, kan Braidottis tänkande erbjuda ett sätt att i en värld av katastrofer upprätta ett nytt slags tänkande.

²⁰¹ Benjamin, 2014, s.184

²⁰² Braidotti, 2011a, s. 233

²⁰³ Benjamin, 2015, s.429

²⁰⁴ Benjamin, 2014, s.185

Benjamins Passagearbete kan läsas som ett arkiv ur vilket andra genealogier än de som framkommer i den stora historieskrivningen kan upprättas, han vänder sig istället till dess rester och avfall. Så som i historien över ett kosmopolitiskt Europa bortom nationalstatens gränsdragningar och i intresset för de utopiska bilder som ligger lagrade i den kollektiva fantasin. Benjamins tänkande är ett tänkande präglad av ständig rörelse och transformation, i *Konvolut N* finns ständiga angivelser om rörelse, vilka sätts i relation till en metodologisk framställning präglad av det intuitiva och associativa: ”Hur detta arbete skrevs: steg för steg, allt eftersom slumpen erbjöd foten en stödpunkt, och alltid så som när någon klättrar på farlig höjd och för att undvika svindel (men också för att uppskjuta den våldsamma kraften i det Panorama som öppnar sig för honom till slut) inte någon enda gång få se sig om.”²⁰⁵

Benjamin talar vidare i *Konvolut N* om begränsningarna i den historiska dialektiken, denna kan i sig självt aldrig anses tillräcklig för att överkomma historiens destruktiva krafter. I tillägg till dialektikens negation krävs en positiv och affirmativ kraft, ut ur dialektikens minsta nyanser ”föds livet ständigt på nytt.”²⁰⁶ Samtidigt som aktualiseringen av det historiska på nytt måste skapas igen och igen, måste strävan efter det nya förankras i det historiska. Benjamins tänkande bildar en asymmetriskt och vindlande kartografi, i tänkandet kring historien öppnas ständigt nya punkter upp, utifrån dessa skapar Benjamin en labyrinthisk och monadisk struktur. Weigel visar hur Benjamin i bildtänkandet och den dialektiska bilden utvecklar en kritik mot en klassisk dialektik i Hegels mening, där antites ställs mot tes och övervinns i syntes, istället framkommer här en dialektik i stillestånd.²⁰⁷ Braidottis posthumanistiska och nomadiska etik strävar efter att överkomma den negativa dialektiken, för att kunna aktualisera och affirmativt skapa ett nytt tänkande kring tillståndet i världen som också möjliggör agens. För att göra detta krävs ett tänkande bortanför dialektikens schematiska dualism, istället syftar Braidottis nomadologi till att upprätta rhizomatiska kartografier. Braidotti och Benjamin formerar på ett liknande sätt ett tänkande kring historien som ett svar på katastrofen, de söker i krisen dess *virtuella* möjligheter. De rör sig båda tillsynes obehindrat över discipliner och diskursiva gränsdragningar. De är båda tänkare som ser möjligheter i litteraturen och konstens förmåga att gestalta verkligheten på nya och oväntade sätt, i dess förmåga att bära på kollektiva minnen och trauman. Det är ett tänkande i katastrofens centrum, i farans kritiska ögonblick, som därur kan aktualisera en affirmativ

²⁰⁵ Benjamin, 2015, s.424

²⁰⁶ Ibid. s.431

²⁰⁷ Weigel, 1996, ss.49-50, för en diskussion kring Benjamins relation till Hegel, se också Howard Caygill ”Walter Benjamin’s concept of cultural history”, *The Cambridge companion to Walter Benjamin*, Cambridge University Press, 2004

kraft, som tar oss, om inte framåt, så någon annanstans. De söker båda efter figurationer för att i ljuset av katastrofen möjliggöra nya former för det kollektiva och intresserar sig för hur teknologierna på ett radikalt och ännu bara annat sätt kan komma att omvandla formerna för perceptionen och för människans relation till det materiella. I den kritiska situation världen nu tycks befinna sig i, där de ekologiska, geopolitiska och ekonomiska katastroferna avlöser varandra, hur kan vi upprätta en ny och produktiv kristeori? Vilka punkter i det som utgör det historiska kan återigen aktualiseras? Braidotti och Benjamin är båda tänkare som söker vägar ut ur det som tycks hopplöst, de förvägrar den historiska determinismens dogmatiska lösningar i alla dess skepnader.

Källor och Litteratur:

- Benjamin Walter, *Passagearbetet, Band 1*, Stockholm: Atlantis, 2015
- Benjamin Walter, *Bild och Dialektik*, Göteborg: Daidalos, 2014
- Benjamin Walter, *The Storyteller*, London, New York: Verso, 2016
- Benjamin Walter, *Språkfilosofiska texter*, Göteborg: Daidalos, 2013
- Benjamin Walter, "On perception", *Selected writings vol. 1*, Cambridge, London: The Belknap press of Harvard University Press, 2004
- Benjamin Walter "The storyteller: Observations on the Works of Nikolai Leskov", *Selected writing vol. 3*, Cambridge, London: The Belknap press of Harvard university Press, 2002
- Braidotti Rosi, *Nomadic Subjects*, New York: Columbia university press, 2011a
- Braidotti Rosi, *Nomadic Theory – The portable Rosi Braidotti*, New York: Columbia university press, 2011b
- Braidotti Rosi, *The Posthuman*, Cambridge, Malden: Polity Press, 2013
- Braidotti Rosi, *Transpositions*, Cambridge, Malden: Polity Press, 2006
- Braidotti Rosi, "Becoming-world", Braidotti, Hanafin, Blaagard (Red.) *After Cosmopolitanism*, Oxon, New York: Routledge, 2013
- Braidotti Rosi "Feminist epistemology after post-modernism", I *Interdisciplinary science reviews*, vol. 32, no. 1, 2007
- Braidotti Rosi, "Don't agonize organize" på E-flux, <http://conversations.e-flux.com/t/rosi-braidotti-don-t-agonize-organize/5294>
- Blaagaard Bolette, van der Tuin Iris (Red.) *The subject of Rosi Braidotti*, London: Bloomsbury, 2015
- Buck-Morss Susan, *The dialectics of seeing*, Cambridge, Mass.: MIT Press, 1989
- Buse Peter, Hirschkop Ken, McCracken Scott, Taithe Bertrand, *Benjamin's Arcades – An unguided tour*, Manchester: Manchester University Press, 2006
- Caygill Howard "Walter Benjamin's concept of cultural history", *The Cambridge companion to Walter Benjamin*, New York: Cambridge, University Press, 2004
- Cornell, Drucilla, D. Seely Stephen, *The spirit of revolution – beyond the dead ends of man*, Cambridge, Malden: Poliy Press, 2016
- Cohen Margaret, "Benjamin's phantasmagoria: the Arcades Project" i *The Cambridge companion to Walter Benjamin*, New York: Cambridge University Press, 2004
- Deleuze, Gilles, Guattari Félix, *Tusen platåer, kapitalism och Schizofreni*, Stockholm: Tankekraft, 2015

Fareld Victoria, *Att vara utom sig inom sig, Charles Taylor, erkännandet och Hegels aktualitet*, Göteborg: Glänta produktion, 2008

Ferris, David s. "Introduction: Reading Benjamin", *The Cambridge companion to Walter Benjamin*, New York: Cambridge University Press, 2004

Hanssen Beatrice, "Introduction: Physiognomy of a Flâneur: Walter Benjamin's Peregrinations Through Paris in Search of a New Imaginary." Beatrice Hanssen, red. *Walter Benjamin and the Arcades project*, New York, London: Continuum, 2006

Hanssen Beatrice, "Language and mimesis in Walter Benjamin's work", *The Cambridge companion to Walter Benjamin*, New York: Cambridge University Press, 2004

Eiland Howard, Jennings Michael W., *Walter Benjamin A critical life*, Cambridge, London: The Belknap Press of Harvard University Press, 2014

Löwy Michael, *Fire Alarm: Reading Walter Benjamin's 'On the Concept of History'*, London, New York: Verso 2005

Schwebel Paula L., *Walter Benjamin's Monadology*, Diss. University of Toronto, 2012

Weigel Sigrid, *Body and image space Re-reading Walter Benjamin* 1996, New York: Routledge, 1996

Weigel, Sigrid, "The Flash of Knowledge and the Temporality of Images: Walter Benjamin's Image-Based Epistemology and Its Preconditions in Visual Arts and Media History", *Critical Inquiry* issue nr. 41, winter 2015